

జీవిత చరిత్ర

జడ భరతుడు

సదాశివ సమారంభం

గురు దక్షిణామూర్తి

గురు వేదవ్యాస మహర్షి

గురు కౌతిక మహర్షి

గురు నారద మహర్షి

గురు వాల్మీకి మహర్షి

గురు శిక్షపతి

శంకరాచార్య మధ్యమాం

గురు దత్తాత్రేయ

గురు బాలరాజ్

గురు గౌరమ బుద్ధ

గురు ఆదిశంకరాచార్య

గురు రామానుజాచార్యులు

గురు జ్ఞానేశ్వర్

గురు రవిదాస్

గురు కబీర్ దాస్

గురు చైతన్య మహా ప్రభువు

గురు నానక్

గురు రాఘవేంద్ర స్వామి

గురు పీఠలక్ష్మీంద్ర స్వామి

యోగి పరమహంస

అస్మదాచార్య పర్యంతం

గురు శ్రీరామ్ స్వామి

గురు లాహిరీ మహాశయి

గురు రామకృష్ణ పరమహంస, అమ్మ శారదాదేవి

గురు వివేకానంద

గురు పోయి బాలా

గురు ఆరదీంద్

గురు రమణ మహర్షి

గురు యోగానంద

గురు చక్రవర్తి ప్రభుపాద

గురు మళయాళస్వామి

గురు విద్యాభైరవానందగిరి

గురు చంద్రకేశవర పరమారాధ్య

వందే గురుపరంపరాం...

నన్ను “నేను” తెలుసుకోవటానికి

నన్ను “నేను” మార్చుకోవటానికి

“నేను” గా ఉండటానికి

మరియు అత్యుత్తమ జీవన విధానానికి

కావలసిన భక్తి,జ్ఞాన,కర్మ,ధర్మ సమాచారం ఒకేచోట తెలుగులో ఉచితంగా!

సాధారణంగా వేదాంతం తెలుసుకోవాలనే కోరిక వుంటుంది, కాని గ్రంథాలు అందుబాటులో లేవు. ఇంకొకరి దగ్గర గ్రంథాలు వుంటాయి, కాని జిజ్ఞాసువులకి ఎక్కడ ఉన్నవో తెలియదు. అలాగే కొన్ని లైబ్రరీ లో కొన్ని రకాల పుస్తకాలు మాత్రమే లభ్యం అవుతున్నాయి, అంతేగాక విలువైన గ్రంథాలు సరైన సంరక్షణ లేక కనుమరుగైపోతున్నాయి, కనుక మన అందరి కోసం భారత ప్రభుత్వం పురాతన ఆధ్యాత్మిక గ్రంథాలను సంరక్షించే నిమిత్తం ఎంతో శ్రమతో కంప్యూటరీకరణ ద్వారా ఒక చోట చేర్చుతూ ఆన్ లైన్ చేయటం జరిగింది. ఇటువంటి విలువైన జ్ఞాన సంపదను మరింత సులభంగా అందుబాటులోకి తీసుకురావటానికి సాయి రామ్ సేవక బృందం ఉడతా భక్తి గా ఇప్పటివరకే దాదాపు 5000 పుస్తకాలను వివిధ వర్గాలుగా విభజించి PDF(eBOOK) రూపంలో ఆన్ లైన్ లో ఉచితంగా అందించటం జరిగింది. కనుక ప్రతి ఒక్కరు ఈ సదవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకోగలరు. ఇందుకు సహాయం అందించిన భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్(డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా <http://www.new.dli.ernet.in>), ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్(<https://archive.org>), గూగుల్ వెబ్ సైట్(<https://www.google.co.in>), మైక్రోసాఫ్ట్ వెబ్ సైట్(<http://www.microsoft.com>) కు మేము ఋణపడివున్నాము.అలాగే ఇటువంటి బృహత్తర కార్యక్రమానికి పెద్ద మొత్తం లో గ్రంథాలను అందించిన తిరుమల తిరుపతి దేవస్థానమునకు కూడా మనం ఋణపడివున్నాము. సాయి రామ్ సేవక బృందం కోరుకొనేది ఒక్కటి, ప్రతి ఇల్లు ఆధ్యాత్మిక జ్ఞాన గ్రంథాలతో నిండిపోవాలన్నదే మా కోరిక.

ఈ గ్రంథాలను ఉచితంగా ఆన్ లైన్ లో చదువుటకు, దిగుమతి(డౌన్లోడ్) చేసుకొనుటకు గల మార్గాలు:

- 1) భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్: <http://www.new.dli.ernet.in> లేక <http://www.dli.ernet.in>
- 2) సాయి రామ్ వెబ్ సైట్: <http://www.sairealattitudemanagement.org>
- 3) సాయి రామ్ గూగుల్ సైట్: <https://sites.google.com/site/sairealattitudemanagement>
- 4) ఆర్కైవ్ వెబ్ సైట్: <https://archive.org/details/SaiRealAttitudeManagement>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞం పై గల సలహాలు,సూచనలకు సేవక బృందాన్ని సంప్రదించుటకు: sairealattitudemgt@gmail.com

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సమాచారం: <https://www.facebook.com/SaiRealAttitudeManagement>

సాయి రామ్ భక్తి,జ్ఞాన సంబంధ వీడియోలు: <https://www.youtube.com/user/sairealattitudemgt>

ఈ జ్ఞాన యజ్ఞంలో ప్రతి ఒక్కరు పాల్గొని, ఈ అవకాశాన్ని సద్వినియోగం చేసుకొని,మీరు సంతృప్తులైతే మరొక సాధకునికి, జిజ్ఞాసువులకు మార్గం చూపించగలరని ఆశిస్తున్నాము. మీరు చదువుకోవటంలో ఏమైనా ఇబ్బంది కలిగితే సేవక బృందంను సంప్రదించగలరు. ఒకవేళ మా సేవలో ఏమైన పొరపాటు వస్తే మన్నించగలరు.

ఈ గ్రంథపు భారత ప్రభుత్వ డిజిటల్ లైబ్రరీ గుర్తింపు సంఖ్య: 2030020025200

గమనిక: భక్తి,జ్ఞాన ప్రచారార్థం ఉచితంగా eBook రూపంలో భారత ప్రభుత్వపు సహాయంతో ఇవ్వడం జరిగింది. ఈ గ్రంథముపై వ్యాపార,ముద్రణ హక్కులు రచయిత,పబ్లిషర్స్ కి గలవు, కనుక వారిని సంప్రదించగలరని మనవి చేసుకొంటున్నాము.

SaiRealAttitudeManagement(SAI RAM) - సాయి నిజ వ్యక్తిత్వ నిర్వహణ(సాయి రామ్)

*** సర్వం శ్రీ సాయినాథ పాద సమర్పణమస్తు ***

భారత ప్రభుత్వపు వెబ్ సైట్ - డిజిటల్ లైబ్రరీ అఫ్ ఇండియా

<http://www.new.dli.ernet.in>

Digital Library of India: Inc. X

www.new.dli.ernet.in

Digital Library of India

Hosted by: Indian Institute of Science, Bangalore in co-operation with
CMU, IIT-H, NSF, ERNET and MCIT for the Govt. of India and 21 major participating centres.

Home Vision Mission Goals Benefits Content Selection Current Status People Funding Copyright Policy FAQ RFP

Books Journals
Newspapers
Palm-Leaves (Manuscripts)

Title:

Author:

Year: to

Subject: Any Subject

Language:

Scanning Centre: Any Centre

[Presentations and Report](#)
[Statistics Report](#)
[Status Report](#)
[Feedback](#) | [Suggestions](#) |
[Problems](#) | [Missing links or Books](#)

Click [here](#) for PDF collection
DLI MIRROR at IUCAA Data Center PUNE

For the first time in history, the Digital Library of India is digitizing all the significant works of Mankind.

[Click Here to know More about DLI](#) ^{New!}

Books	Journals	Newspapers	Manuscripts
<ul style="list-style-type: none">Rashtrapati BhavanCMU-BooksSanskritTTD TirupathiKerala Sahitya Akademi	<ul style="list-style-type: none">INSA	<ul style="list-style-type: none">Times of IndiaIndian ExpressThe HinduDeccan HeraldEenaduVaartha	<ul style="list-style-type: none">Tamil Heritage FoundationAnnaUniversity ^{New!}

Title Beginning with.

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Author's Last Name

A	B	C	D	E	F	G	H	I	J	K	L	M	N	O	P	Q	R	S	T	U	V	W	X	Y	Z
---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---	---

Year

1850-1900	1901-1910	1911-1920	1921-1930	1931-1940	1941-1950	1951-
-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-----------	-------

Subject

Astrophysics	Biology	Chemistry	Education	Law	Mathematics	Mythology	Religion	For more subjects...
--------------	---------	-----------	-----------	-----	-------------	-----------	----------	----------------------

Language

Sanskrit	English	Bengali	Hindi	Kannada	Marathi	Tamil	Telugu	Urdu
----------	---------	---------	-------	---------	---------	-------	--------	------

అతి విశిష్టం ఈ దానం!

స్వామి వివేకానంద

“దానాలలోకెల్లా ఆధ్యాత్మిక విద్యాదానం చాలా శ్రేష్ఠమైంది! దాని తరువాతిది లౌకిక జ్ఞానదానం, ప్రాణదానం, అన్నదానం” అని వ్యాసమహర్షి చెప్పారు.

మన ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానం భారతదేశ హద్దులలో నిలిచి పోకూడదు. లోకమంతటినీ ఆవరించాలి! ఇలా లోకవ్యాప్తమైన ధర్మప్రచారాన్ని మన పూర్వులు చేశారు. హైందవ వేదాంతం ఎన్నడూ ఈ దేశం దాటి పోలేదని చెప్పేవారూ, మతప్రచారార్థం తొలిసారిగా, పరదేశాలకు వెళ్ళిన సన్యాసిని నేనే అని చెప్పేవారూ, తమ జాతిచరిత్ర నెరుగని వారే! ఇలాంటి సంఘటనలు ఎన్నోసార్లు జరిగాయి. అవసరమైనప్పుడల్లా, భారతీయ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానప్రవాహం వెల్లువలా లోకాన్ని ముంచెత్తుతూ వచ్చింది.

రాజకీయ ప్రచారాన్ని రణగొణధ్వనులతో, యోధులతో సాగించవచ్చు. అగ్నిని కురిపించి, కత్తిని జళిపించి, లౌకిక జ్ఞానాన్నీ సంఘనిర్మాణ విజ్ఞానాన్నీ విరివిగా ప్రచారం చేయవచ్చు. కానీ ఆధ్యాత్మిక జ్ఞానదానం కళ్ళకు కనిపించకుండా, చెవులకు వినిపించకుండా కురుస్తూ, రోజూ పువ్వుల రాసుల్ని వికసింపజేసే మంచులాగా నిశ్శబ్దంగా జరగవలసి ఉంది. భారతదేశం నిరాడంబరంగా, లోకానికి మళ్ళీ మళ్ళీ చేస్తూ వచ్చిన దానమిదే!

మిత్రులారా! నేను అవలంబించే విధానాన్ని తెలియజేస్తాను వినండి. భారతదేశంలోనూ, ఇతర దేశాల్లోనూ మన పారమార్థిక ధర్మాలను బోధించడానికి తగినవారుగా మన యువకుల్ని తయారు చేయడానికై భారతదేశంలో కొన్ని సంస్థలను నెలకొల్పాలి! ఇప్పుడు మనకు కావలసింది బలిష్ఠులు, జవసంపన్నులు, ఋజువర్తనులు, ఆత్మ విశ్వాసపరులు అయిన యువకులు. అలాంటి వారు నూరుమంది దొరికినా, ప్రపంచం పూర్తిగా పరివర్తన చెందగలుగుతుంది!!

ఇచ్చాశక్తి తక్కిన శక్తులన్నీ కన్నా బలవత్తరమైంది. అది సాక్షాత్తూ భగవంతుని దగ్గరి నుండి వచ్చేదే కాబట్టి దాని ముందు తక్కినదంతా లొంగిపోవలసిందే. నిర్మలం, బలిష్ఠం అయిన ‘ఇచ్చ’ (సంకల్పం) సర్వశక్తిమంతమైంది. దానిలో మీకు విశ్వాసం లేదా? ఉంటే మీ మతంలోని మహోన్నత ధర్మాలను ప్రపంచానికి బోధించడానికై కంకణం కట్టుకోండి. ప్రపంచం ఆ ధర్మాల కోసమై ఎదురుచూస్తోంది. అనేక శతాబ్దాలుగా ప్రజలకు క్షుద్రసిద్ధాంతాలు నేర్పడం జరిగింది. వారు వ్యర్థులని ప్రపంచమంతటా బోధలు జరిగాయి. ఎన్నో శతాబ్దాల నుండి వారు ఈ బోధనల వల్ల భయభ్రాంతులై, పశుప్రాయులైపోతున్నారు. తాము ఆత్మస్వరూపులమనే మాటను వినడానికైనా వారెన్నడూ నోచుకోలేదు. “నీచాతినీచుడిలో కూడా ఆత్మ ఉంది. అది అమృతం, పరమ పవిత్రం, సర్వశక్తిమంతం, సర్వవ్యాపకమైనది” అని వారికి ఆత్మను గురించి చెప్పండి. వారికి ఆత్మవిశ్వాసాన్ని ప్రసాదించండి. ❖

మూలం: శ్రీ రామకృష్ణ ప్రభ - ఫిబ్రవరి 2014

జడభరతుడు

కావ్య తీర్థ
శ్రీ గట్టి లక్ష్మీ నరసింహ శాస్త్రి
సాహితీ సమితి

పాఠన గ్రంథ మండలి, తెనాలి.

మ న వి

సాధన గ్రంథ మండలి కీ “జడభరతుడు” అను గ్రంథముతో నైదు సంవత్సరములు పూర్తియైనవి. మండలికి తగిన ఆర్థిక సాధన సంపత్తి యేమియు లేదు. ఈ కారణముచే నేటికి పదియారు వందలు ఋణగ్రస్తమైనది. ఐనను తన ధర్మమును తా నిర్వర్తించుచు, ఎట్టి ఉత్తమగ్రంథముల వెలువరించుచున్నదియు పాఠకలోకమునకే విదితము. పోషకవర్గము, ఇతరులు సముచితసాదరాభిమానములు చూపవలెను. మండలి స్వయముగ నిట్లు విన్నవించుకొనుచున్నందులకు పాఠకలోక మన్యథా భావించరాదు. కొన్ని సంవత్సరములుగా, మండలికి తా మివ్వవలసిన పారితోషికముల వెంటనే యిప్పించి, మండలిని అభివృద్ధికి తీసికొనివచ్చి, ఉత్తమ గ్రంథముల పాఠకలోకమున కందించునటుల తోడ్పడగలండులకు వినయముతో ప్రార్థించుచుంటిమి.

ఇట్టి ఉత్తమసంస్థలను, అభివృద్ధికి తెచ్చి లోకోపకారక మగు సేవను చేయించుటయే మానవ ధర్మమని తలంపుడు. కనీసము సభ్యులుగా, లేక అభిమానులుగా తామెల్లరు జేరి సంపూర్ణ సహకారమిచ్చిన అఖండమగు కృషి చేయగలదు— రాజోవు గ్రంథము— శ్రీ మధుసూధన సరస్వతీ విరచితమగు “భక్తిరసాయనము”.

నందన
చైత్రము

న్య వ స్థా ప కు డు
బులును సూర్య ప్రకాశ శాస్త్రి

విషయ సూచిక

అవతారిక	...	5
ప్రియవ్రత వృత్తాంతము	...	9
ఆగ్నిధ్ర చరిత్రము	...	12
నాభి వృత్తాంతము	...	13
ఋషభ దేవానుచరితము	...	15
కుమారాను శిక్షణము	...	17
భరతుని రాజ్య పాలనము	...	25
తపోవన గమనము	...	26
మృగ పోషణము	...	27
మృగశరీర ప్రాప్తి	...	32
జడభరత స్థితి	...	38
కేదార గోపనము	...	35
శిబికావహనము	...	38
రహూగణోపదేశము	...	47
భవాటవీ వర్ణనము	...	49
ఉపసంహారము	...	55

జడభరతుడు

అవతారిక

“చలార్ణవయుగీ మధ్య కూర్మగ్రీవా ప్రవేశపత్.

అనేక జన్మనా మస్తే వివేకీ జాయతే పుమాః.”

జ్ఞానవాసిష్ఠము.

అనంత మహార్జునమున నొకదాని నొకటి యొరసి
కొనుచు భయంకరములై పాటుచున్న రెండు తరంగముల
నకుమ, ముందుకు సాగిపో నెంచి వచ్చి చిక్కిన కూర్మము,
అటు నిటు పోనేరక, తరంగ మహాఘాతములకు నొచ్చి, డస్సి,
తూలి, విహ్వలమై, అనంతకాల మచ్చటనే పడియుండి యుండి,
అదృష్టవశమున నవకాశము చిక్కినపుడు, మెల్లగా తనమెడ
యెత్తి ముంగలితరంగమున జొనిపి, పురోగామియై, తలచిన
చోటికి పోవును. అట్లే సంసారిసాగరమున బడి వేనకువే లేండ్లు
దుఃఖపరంపరలలో జిక్కి చిక్కి దరి గానక పడియుండి యుండి
అనేకజన్మములు గడచినవెనుక పురుషుడు పరపురుషుని యను
గ్రహమున వివేకమును బడయ నేర్చును.

“ ఉద్ధరే దాత్మ నాత్మానం; నాత్మాన మవసాదయేత్;
అత్తైవ హ్యత్మనో బద్ధు; రాత్తైవ రిపు రాత్మనః. ”

శ్రీమద్భగవద్గీత.

“ ఉద్ధరించిన విశేషధనమును బుద్ధిమంతుడగు వ్యక్తియే గానియరాదు. అత్యోద్ధరణము గావించుకొనవలెను. అంతయు గాని, ముహూర్తి, అత్యనాశనమునకు గడిగి, అల్పహత్యా విహంపాదమునకు ఒడిగట్టరాదు. ”

ప్రతివాడను తాను బోగుమొనరుగాని, పెడిబొంతుకు గాని, తాళి కాలిణ మగుచున్నాడు. తనను బోగుచేయగల వాడునుగాని, చెలుషుగల యహితుడుగాని, వేటాకడండడు. కర్మకార్యకర్తవ్యములయందు బ్రవర్తించి, తత్కలములకు గుటి యగుటకు ప్రతిబంధకమును తనకు దానే కారణ మగును. అల దాతని స్వతంత్రుడుగాని, పరితంత్రుడు గాడు. కావున తనకు దాని బంధువు, తనకు దానే శత్రువు అగుచున్నాడు.

దేహేంద్రియ సంఘాతమును స్వాధీనము చేసికొన నేర్చుకొనవలసి, జ్ఞానమును బడసి, పరమార్థమును జూటగొనును. దేహేంద్రియసంఘాతమునకు సర్వాత్మనా వశపడినవాడు అసర్థుడును పొందును.

దేహేంద్రియసంఘాతమును గెలిచి, జ్ఞానియై, నిర్మల మగు సంతకరణముతో భగవత్పరాయణుడగువాడు, ద్వంద్వములకు గుటి గాడు. శాస్త్రజ్ఞానముతో, అనుభవజ్ఞానముతో తృప్తిమై పరమార్థపరాయణమైన యంతకరణముతో

జితేంద్రియుడై, ఆతడు మంటిబెడ్డను, బంగారమును, ఒకటిగా చూచుచు, సమదృష్టితో, నిర్వికారుడై, చిత్తసమాధానము గలిగి చిన్మూర్తియై యుండును. అట్టివానిని యోగి యందును. వానిదృష్టిలో, శత్రువులు, మిత్రులు, తనవాగు, పరాయివాగు, ద్వేషులు, అనుకంపులు, సాధులు, అసాధులు, పాపులు, పుణ్యులు అను విచార ముండదు. ఆతడు సమదర్శి. అనగా సర్వభూతములయందును, బ్రహ్మదర్శనము చేయువాడు. బ్రహ్మకంటె వేరైనది ఆతని దృష్టిలో లేదు. అట్టియోగి ఉత్తమోత్తముడు.

చిత్తమును లోగొనిన అట్టి యోగి, వివిక్తసేవియై సుగమముగు రూగియై, పక్షత్రమగు స్థలమున అనువగు నాననము నమర్చుకొని ఏకాగ్రమైన మనస్సుతో, ఇతర మెఱుగక బ్రహ్మ పరాయణుడై యుండును. ఆపు జాతమి, నివాసదీపమువలె తరంగములులేని సముద్రమువలె, అచంచలుడై, పరమశాంతుడై, యుండును.

ఔషధముద్వారా శరీరదుగ్ధతలువలె, యోగాభ్యాసమున మనోదుగ్ధతలు వదలి, ఆతడు క్రమముగా దృష్టాదృష్ట విషయ తృప్తి లడగి, నిర్వాణపరిమయైన పరిమళాంతిని పొందును. అదియే మోక్షము.

కాని చంచలమై శరీరేంద్రియవిశేషకరమై, బలీయమైన మనస్సును నియమించుట అంత శ్రేణిక కాదు. మహాప్రళయ ప్రచండ వాచువుచువలె దాని సరికట్టుట అలవిగాని పని,

అయినను అభ్యాసముచేతను, వైరాగ్యముచేతను క్రమముగా మనస్సును నిగ్రహింపవచ్చును. యతి కది సాధ్యపడక తప్పదు. అట్లు అభ్యాసవైరాగ్యములతో మనస్సును లోగొనని వానికి పూర్వోక్తయోగము సిద్ధింపదు. స్వాభావికమైన చాంచల్యము తటి వేచి, సందు దొరకినపుడు వానిని ప్రాపంచిక వ్యవహారమునకు మరల్చుచుండును. కావున మోక్షేచ్ఛువైన యోగి, మనస్సును సర్వథా లోగొనవలయును.

యతమానుడయ్యు సంపూర్ణముగ మనస్సు స్వాధీనము కాని యోగి, యోగభ్రష్టుడు కాక తప్పదు. కాని, అంత మాత్రమున వాని కిహమునందుగాని, పరమునందుగాని వినాశము సంభవింపదు.

“న హి కల్యాణకృత్కృచ్చిద్దుర్గతిం తాతః గచ్ఛతి”

భగవద్గీత.

మంచి చేసినవా డెవడును, ఎన్నడును చెడడుగాదా!

అట్టి యోగభ్రష్టుడు, పుణ్యములు చేసినవారు పడయు లోకములను బడసి అనేకసంవత్సరము లక్కడ వసించి, తిరిగి శ్రీమంతుల యింద్లలోనో, మహాయోగుల యింద్లలోనో, పవిత్రములైన స్థలములయందు జన్మించును.

ఇందొక విశేషము గలదు.—“ఒకానొక సుకృతవశమున శ్రీమంతులయింద్లలో జన్మ నెవ్వనైనను బడయవచ్చునుగాని, జ్ఞానధనులై, సదాచారసంపన్నులైన యోగులయింద్లలో జన్మ, యోగము నభ్యసించినవానికిగాని లభింపదు.

అచ్చట జన్మించుటతో నాతని పని పూర్తికాలేదు. పూర్వాభ్యాసవశమున నాతడు మరల యోగాభ్యాసమునకు గడగి, శుద్ధుడై, అనేకజన్మసంస్థితుడై పరమమైన బ్రహ్మనిర్వాణమును బొందును.

అట్టి యోగి తాపసులకంటెను, జ్ఞానులకంటెను, కర్మ నిష్ఠులకంటెను, శ్రేష్ఠుడుగా పరిగణింపబడుచున్నాడు. — అను గీతా యోగసారిమునకు లక్ష్యభూతు డయిన మహనీయుడే భరతరాజు.

భరతుడు అట్లు యోగారూఢుడై, సంగమువలన భ్రష్టుడయి, సదాచారసంపన్నుడు యోగులమున జన్మించి, మరల యోగాభ్యాసవశమున మహాయోగియై, బ్రహ్మచారిదేశమున లోకమును తరింపజేసి, స్వయముగా బ్రహ్మభూతుడైన మహనీయుడు.

సముద్ర, సర్వభూతమయుడు అయిన ఆ మహాయోగి చరిత్రము అభ్యాసపరులకు తారకముగదా !

ప్రియవ్రతవృత్తాంతము

పరమ భాగవత ప్రియవ్రతుడగు ప్రియవ్రతుడు తండ్రియగు మనువుచే బ్రహ్మాదులయనుమతిని, రాజ్యమున నభిషేకింపబడి, అఖిల జగద్ధ్వంధ ధ్వంసమునకు రానుభావుడగు నాదిదేవుని యడుగుతామరపూల సేనవరత మర్పించుచు, పరిరంధిత కషా

యాశయమున నవదాతుడై, యావస్థహీమండల పరిపాలన
మున నిమగ్నుడయ్యెను.

అతడు, విశ్వకర్మకొమరిత యగు బర్హిష్కణిని పెండ్లి
యాడి, పదివంది కొడుకులను, ఊర్జస్వతి యను కడగొట్టు
కూతును గనెను. ఆ పదుగురును, ఆగ్నిధ్ర, ఇధ్మజిహ్వా, యజ్ఞ
బాహు, మహావీర, హిగణ్యరేత, ఘృతస్పృష్ఠ, నవన, మేధాతిథి,
వీతిహూత్ర, కవి, నామములతో నొప్పారి, గుణ శీల రూప
కర్మవీర్యాదార్య ప్రభావముల దండ్రుకీ దగిన కొడుకులుగా
వెలసిరి. వారిలో కవి, మహావీరుడు, నవనుడు అనువారు
మువ్వరు, ఊర్జ్వగేతుస్కృతై పారిమహంస్యాప్రమముగు గొని,
ఆశ్మవిద్యానిష్ఠాతులై, శ్రీవాసుడేన పదారవిందావిరిత స్మృ
ణానుభావమున భవబంధము వదలి బ్రహ్మీభూతులైరి.

మఱొకభార్యయందు ప్రియవ్రతునకు ఉత్తముడు,
తామసుడు, వైవతుడు అను మువ్వరు కొడుకులు కలిగిరి.
వాగు మువ్వరును మన్వంతరాధిపతులయిరి.

ఇట్లు ఉపశమనంపన్నులగు కొడుకులతో సద్వితీయుడై
ప్రియవ్రతుడు, ఎదిరిలేని మగంటిని నుద్గంతుడుగా ఏకాదశ
కోట్లర్బుద పరివత్సరములు అఖండ భూమండల పాలన ధౌరం
ధర్యమున నెసలారెను. తన రాజ్యమున రాత్రి యనున దెన్నడు
గలుగగూడదను పట్టుదలతో భగవదుపాసనోచితాతి పురుష
ప్రభావ వైభవుడుగు ప్రియవ్రతుడు సూర్యరథముతో సమాన
వేగము గల శ్యోతిర్మయ రథమున నధివసించి, ఎక్కడ ఏ నిమి

షమున జూచినను తానుగా సూర్యునిచుట్టు జ్యోతిర్మూర్తియై
 తీణమున కేగుమాటులు పరిక్రమించెను. ఆ సమయమున
 నాశని రిగవక్రథారాఘాతములకు నేల పగిలి, బీటునాటి, సప్త
 సింధువులు, తదంతరములలో సప్తద్వీపములు నేర్పడెను.
 ఊరోదము, ఇంద్రునిదము, సురోదము, ఘృతోదము, క్షీరో
 దము, విధిమంథోదము, శుద్ధోదము నని ఆ యేడుసంద్రము
 లకు సస్వర్థనామము లేర్పడెను. జంబూద్వీపము, ప్లతుద్వీపము,
 శాల్మలిద్వీపము, కుశద్వీపము, క్రౌంచద్వీపము, శాకద్వీపము,
 పుష్కరద్వీపము నని యా సప్తద్వీపము లాయాచిహ్నములను
 బట్టి ప్రసిద్ధనామముల నొందెను. ఈ యేడు సముద్రములు
 క్రమముగా చేను ద్వీపములను చుట్టి విస్తారమున సభ్యంతర
 ద్వీపసమానములై యనూనము లయ్యెను.

ప్రియవ్రతుడును, జంబూద్వీప సప్తద్వీపములను క్రమ
 ముగా దస యేడుగురు కొడుకులకు బంచియిచ్చి తగు శిషిణ
 మున వారల దత్పాలనమున నియమించెను. ముగ్ధుల కూతు
 రగు నూర్జస్వతిని ఆ రాజచంద్రుడు భర్తవున కిచ్చి పెండ్లి
 చేసెను. ఆ మెకూతురే దేవయాని.

ఇట్లు కొమరులయందు రాజ్యభారమునిడి ప్రియవ్రతుడు
 విరక్తుడై నారదాశ్రమమున కిరిగి, తమపదేశమున యోగమున
 నిలిచి, పరదేవతా ప్రసాదాధిగత దివ్యానుభావవిశేషమున
 దస్మయము డయ్యెను.

ఆగ్నిధ్రచరిత్రము

ప్రియవ్రతుడు బ్రహ్మసాయజ్యమును బడసినపిమ్మట, జ్యేష్ఠపుత్రుడు ఆగ్నిధ్రుడు, రాజ్యభారమును వహించి, జంబూద్వీపవాసులగు ప్రజలను, బిడ్డలనువలె జూచుచు, ధర్మపురిస్సరముగ నేలెను.

ఆగ్నిధ్రుడొకసరి, పితృలోకమున కేగ గోరి, సురసుందరీ క్రీడామండరమగు మందరగిరినయి, తదేకనిష్ఠతో ప్రజాసతి నర్పించెను. బ్రహ్మయు నవ్వానితెలు గెఱిగి, సభలో మధురిముగ గానము సేయుచున్న పూర్వచిత్తియను నప్పరిసను పంపెను.

పూర్వచిత్తి, ఆగ్నిధ్రాశ్రమోపాంతమున సులలిత గతి విన్యాసాదు లుట్టిపడ, మూర్తీభవించిన గతివోలె, మోహన విగ్రహయై విహరించుచుండెను. ఆమెకాలియందెల ఝళంఝళధ్వని చెవులకు సోకి, ఆగ్నిధ్రరాజకుహారుడు నియతి సాలించి యటనుండి లేచి, మ్రోల ననలిదూరమున మధుకరాంగనవోలె, విరిపూవుతావి నాఘ్రాణించుచున్న పూర్వచిత్తిం జూచి, యామెయందచందములకు, జవ్వనపు ససందునకును వశంపడి, మదనునిచేతి కీలుబొమ్మయి, జనుచువోలె, నామెను బలుకరించి నన్ను పరిగ్రహించి యేలుకొమ్మని వేడెను.

పూర్వచిత్తియు వాని బుద్ధి రూప శీల వయస్రీ సంపదలకు ముగ్ధయై వల్లెయని యాగ్నిధ్రుని బతిగా గొనెను.

వారిరువురు గొఱానురాగమున నొక యరనిముసమేని యెయిండ్^౧రుల బాయనేరక పెక్కుచే లేండ్లు వివిధభోగముల ననుభవించిరి. వారికి నాభి, కింపురుష, హరివర్ష, ఇలావృత, రమ్యక, హరిణ్మయ, కుసు, భద్రాశ్వ, కేతుమాల, సంజ్ఞకు లగు తొమ్మిండు కొడుకులు గలిగిరి. కొడుకులు గలిగిన వెంటనే పూర్వచిత్తి యిక భూలోకమున నుండనొల్లక మరల నిజలోకమున కరిగెను.

ఆగ్నిధ్రుడు ఆత్మతుల్యులగు నాత్మజులకు జంబూ ద్వీపమును నవవర్షములుగ భాగించి వారలకు బంచియిచ్చి, పూర్వచిత్తి నెడసి నిలువనేరక దినదినము నామనే తలపోయుచు వేదోక్తమార్గముల దల్లొకముస కరిగెను.

మాత్రనుగ్రహమున పుట్టువుతోడనే మహాబల సరాక్రమ ప్రభావాతిశయముల స్వతీయులై యారాజకుమారులు తొమ్మిండుగురును క్రమముగా మేరుమహితలగు మేరుదేవి, ప్రతిరూప, ఉద్రదంష్ఠ్రీ, లత, రమ్య, శ్యామ, నారి, భద్ర, దేవి, యను వారల బరిణయమాడి జంబూద్వీపవర్షముల దొమ్మిదింటిని ధర్మమార్గమున నేలిరి.

నా భి వృ త్తాంతము

నాభి, చిరకాలము సంతానము గలుగమి, వగచి, పుత్రముడై, మేరుదేవితో భగవంతు నారాధించెను. ఆతని నిరూఢి కలగి, సర్వప్రమ డగు భగవానుడు, దర్శన మొసగి,

నీకు కొడుకునుగా నేనె అవతరింపగల నని వర మిచ్చియంతర్థి బడసెను.

అనంతర మనతికాలమున కమలనాభుడు, నాభిప్రియ చిన్నవై, మేరుదేవియందు, వాతరశనులు, మహాతపస్వులు, నైస్థికబ్రహ్మచారులు సగు నవధూతల పరమధర్మములను లోకమున బ్రకటించు తలంపున, శుద్ధసత్త్వమయమగు నాకార ముతో నవతరించెను.

పుట్టువుతోడనే అభివ్యక్తము లగుచున్న భగవల్లక్షణ ములతో సామ్య, ఉపశమ, వైరాగ్య, విశ్వర్య, మహావిభూతి విశేషములతో దినదిన ప్రవర్ధమానానుభవు డగు నారాజ కుమారుని గని, మహాపురుషునిగా నెంచి, ప్రజలును, బ్రాహ్మణులును, తమయేలిక యగుట కతడే తగిననా డని యాశం సించిరి. తండ్రియగు నాభియు, మహాపురుషులక్షణ లక్ష్మితు డగు నాతనికి ఋషభుడు అని పేరిడెను. ఋషభుడు అనగా సర్వశ్రేష్ఠుడు అని అర్థము.

ఋషభకుమారుని యనితరవై భవములను జూచి కన్ను గుట్టి యింద్రు డొకపరి వర్షింపక బిగిసెను. అది గని ఋషభుడు కానిమ్మని నవ్వుచు ఆత్మ యోగమాయా విలాసమున అజనాభము అను తనవర్షమున నాయాతరుణములలో వలసి నంత వర్షించి, ప్రజలకు మేలు గూర్చెను.

నాభిమహారాజు, తనకోరికకు మించిన కుమారుని గన్న యానందమున దన కత్యంతము కృతార్థత నెంచి యొడలు

మఱచుచు, తరుణమున ఋషభుని రాజ్యపాలనమున నభిషేకించి, వానికి బాసటగా వేదవిద్యరులగు బ్రాహ్మణశ్రేష్ఠుల నియమించి, మేఘదేవితో బదరికాశ్రమమున కరిగి, యనుపమ తపస్సచూఢియోగమున సరనారాయణమూర్తి నారాధించి జీవన్ముక్తు డయ్యెను.

ఋషభదేవానుచరితము

ఋషభదేవుడు, గురుకులవాసమున నుభయవిధమగు వేదధర్మము ననుశీలించి, తదనుమతిని గృహమేధి ధర్మములను లెస్సగా నెఱపుచు, దన యజనాభవర్షము కర్మక్షేత్రమగుట విధివిహితకర్మములు యథావిధి జరుపుచు, జయంతి యను తన యనుగునిల్లాలియందు నూర్గురు కొడుకులను బడసెను.

వారిలో భరతుడు జ్యేష్ఠుడు. ఆతఁ డొక శ్రేష్ఠుడే గాదు; మహాయోగిపుంగవుడు. భరతుని పరిపాలనమునుండియే యజనాభవర్షమునకు భారతవర్షమని పేరు వచ్చినది. భగవదంశావతారమై పుణ్యపురుషుడగు భరతరాజు పాదపరాగములచే పవిత్రమైన యీ భరతవర్షమున, మనము జన్మించి, తత్పిత శేషములగు నదీజలములను ద్రావి, మనగలుగుటచే, మనమును ఇంతదనుక నీచాటి గౌరవమున ధన్యులమని చెప్పుకొన గలుగుచున్నాము.

తక్కిన తొంబదితొమ్మిండుగురిలో కుశావర్తుడు, ఇలా వర్తుడు, బ్రహ్మవర్తుడు, ఆర్యావర్తుడు, మలయకేతువు, భద్ర సేనుడు, ఇంద్రస్పృకుడు, విదన్భుడు, కేకటుడు, అనువారు తొమ్మిదిమంది ముఖ్యులు. కవి, హరి, అంతరిక్షుడు, బ్రహ్మధుడు, పిష్పలాయనుడు, ఆవిష్టోత్రుడు, ద్రమిథుడు, చమసుడు, కరభాజనుడు, అనువారు తొమ్మిదిమంది భాగవతధర్మదర్శనమైన మహాభాగవతశ్రేష్ఠులయిరి. తక్కిన యెనుబదియొక్కగు పిత్రాదేశసరాయణులై, శుద్ధసత్త్వగుణసంపన్నులు, మహా శ్రోత్రియులు, యజ్ఞశీలుగు, కర్మవిశుద్ధులు నగు బ్రాహ్మణులుగా నిలిచిరి.

ఇట్లు ఋషభదేవుడు సాక్షాద్భగవానుడే యయ్యి, తదితగు కుమారు, కర్మలనారంభించి కాలానుగతమైన ధర్మమును ఆచారముద్వారా లోకమున గుప్తశిక్షించుచు, గృహమేధియై సుప్రజార్థములైన భోగములను భోగించెను. ఉత్తము డాచరించిన దానినే తక్కినలోక మనుసరించుట సహజముగదా! స్వయముగా సమస్తధర్మములను తా నెఱిగియుండియు ఋషభదేవుడు వేదవేత్తలైన బ్రాహ్మణుల నడిగి తెలిసికొని వారి యాదేశమున నట్లాచరించి, లోకము ననుశిక్షించెను. అతడు వేలకొలది యజ్ఞములను జేసెను. ఋషభదేవ పరిరక్షితమైన యజనాభమున నేజీవియు కోరినదానిని బడయకుండుట యనున దెన్నడు నెఱుగెను.

ఋషభదేవుడు రాజ్యమును కొడుకులకు బంచియిచ్చి విరక్తుడై, దేశమున సంచరించుచు, నొకానొకపుడు బ్రహ్మ

వర్తమున బ్రహ్మస్థులు పలువురున్న నిండుసభలో, ప్రజలెల్లరు వినుచుండ, సహజ వినయ ప్రశ్రయ ప్రణయ భర నుయంత్రితలు లగు తన పుత్రులం గని లోకశిక్షణమునకై యిట్లుపదేశించెను.

కుమారానుశిక్షణము

“కుమారులారా ! శరీరధాగుల కీ శరీరము, దుఃఖకారణములై, తుచ్ఛములైన కామముల ననుభవించుట కేర్పడినది కాదు. శుద్ధసత్త్వ మగు తపోయోగమున నిసంతబ్రహ్మ సుఖమును సాధించుట కిది యరమసాధనము.

మహాత్ములసేవ మోక్షమునకును, యోషిత్సంగిసంగము బంధమునకును, ద్వారములు.

సర్వభూతమైత్రితో క్రోధాదివికారములకు దూరమైన ప్రసన్నచిత్తము గలిగిన సాధుచూర్తులు మహాత్ములనబడుదురు. వారు పరిమేశ్యగుడ నైన నాయగు గాఢస్నేహము నలవరచుకొని దారపుత్రాదులయందును గేహంభరవ్యాపార పరులైన జనులయందును దవ్రలువడక, నిష్క్రించుచులై లోకమున సంచరించుచుందురు.

అజ్ఞానవశమున బడి, దేహి, యింద్రియప్రీతికోసమై చేయరాని పాపములు చేయుచుండును. అది యెంతమాత్రమును తగదు. అద్వానివలన కేశభూయిష్టమైన జన్మపరంపర కలుగును.

ప్రారబ్ధవశమున అనంతములగు జన్మపరంపరలలో బడి ముచుగుచు తేలుచు నుండు దేహి, ఆత్మతత్త్వమును తెలిసికొననంతవఱకును అట్లే పుట్టుచు నచ్చుచు జన్మస్వస్థితికి బోవుటయేగాక, అజ్ఞానవశమున నా యా కర్మలలో దవులువడి యుండును. కర్మములయం దభివృద్ధి యెక్కువయై యట్లవి యాచరించినకొలది మనస్సు కర్మాత్మకమే యగును. తద్వారా శరీరబంధము తప్పనిసరి యగును. ఇట్లు మనస్సు కర్మవశమై యజ్ఞానవశమున దత్తలములయందు దవులువడి, వాసుదేవుడనైన నాయందు ప్రీతి కలుగినంతదనుక దేహి దేహయోగమున నుండి ముక్తుడు గాజాలడు.

దేహి వివేకము గలిగి, ఇంద్రియాదివ్యాపారము మిథ్యయనియు, ఆత్మసంబంధి కాదనియు, నెఱిగికొన వలయును. అట్లేఱిగొననంతవఱకు నాతడు, ఆత్మస్వరూపజ్ఞాన మడగి, అజ్ఞానమై మిథునభావమున సుఖములు బ్రదర్శించు గృహబంధములలో బడి, అంతు లేని తాపములతో తపించిపోవును.

ప్రీతిపురుషుల మిథునీభావము వాస్తవమునకు సుఖమయమైనది గాదు. అది మోహితులను గట్టివైచి యడచియుంచు హృదయగ్రంథి మాత్రమే. బలీయమైన ఆ హృదయగ్రంథి ద్వారా, దేహేంద్రియాదులయందు, అహం మమ రూప మగు మహామోహము జనించును. కావున గృహదులు మహామోహ నిర్వాహకములైన లోహజాలములు గాని వేటొందు గాదు.

అట్లు కర్మాభిరతిద్వారా యేర్పడి దృఢమై మనోమయమైన హృదయగ్రంథి నడలిపోయిననాడు, జను డీమిథునీభావము

నుండి నివర్తించి, తద్దేతుకమైన అహంకారము నడచివైచికొని, ముక్తుడై, సరిమపదమును బడయును. హృదయగ్రంథి శిథిలమై పోవుట కిగువదియైదు సాధనములు, పండితులచే నుపదేశింపబడినవి. అవి యేవి యన—

1 పరమహంసనై, జగదురువునైన నాయును భక్తి. 2 మదనువృత్తి. 3 విత్పక్ష. 4 ద్వంద్వసహనము. 5 సర్వత్ర మఖానుసంధానము. 6 జిజ్ఞాస. 7 తపస్సు. 8 కామ్యకర్మ త్యాగము. 9 మదర్థములైన కర్మల నాచరించుట. 10 నాకథల యందే తపిలి యంచుట. 11 మత్స్వరాయణులైన మహాత్ముల తోడి సంగము. 12 నాగుణములనే కీర్తించుచుండుట. 13 సర్వభూతమైత్రితో సమదర్శనమున మెలగుట. 14 దేహ గేహాస్త్యైరుద్దిత్యాగము. 15 అధ్యాత్మయోగము. 16 వివిక్త సేవసేవి. 17 ప్రాణేంద్రియాత్మాభిజయము. 18 సచ్ఛద్ధ. 19 బ్రహ్మచర్యము. 20 ఆసంప్రమాదము అనగా కర్తవ్య మును విహవకుండుట. 21 వాఙ్మయమము. 22 సర్వత్ర మద్యావస. 23 అనుభవపర్యంతమైన జ్ఞానము. 24 యోగము. 25 ధృతి, స్రయత్నము, సత్త్వము గలిగియుండుట. ఈ ఇరు వదియైదు సాధనములతో క్రమముగా దేహి, అహంకారో పాధిని రూపుమాపుకొనవలయును. ఇట్లు అవిద్యాసాదితమై కర్మాశయమైన హృదయగ్రంథిని, యోగముద్వారా పోగొట్టు కొని, యాపిమ్మట సాధనభూతమైన యోగమునుకూడ విడువ వలయును.

పుత్రులను తండ్రిగాని, శిష్యులను గురువుగాని, ప్రజలను రాజుగాని, నాయనుగ్రహమున నాలోకమును బడయగోగురాడు విమన్యువై పరమశాంతస్వభావమున పైతీరుననే యుపదేశించి, కర్మమూఢులైన వారలను తరింపజేయ వలయును. అంతియగాని అజ్ఞులై అనుకంపులైన వారలకు కర్మమును బోధించి సంసారకూపమున బడద్రోయరాదు. పాపము! దీనులగు అజ్ఞులకు అట్లు కర్మల నుపదేశించి సంసారకూపమున బడద్రోయవా జేమి బావుకొనగలకు? వాడు పొందగల పురుషార్థ మేది? నష్టదృష్టియై గ్రుడ్డితనమున బోయి పెద్ద గోతిలో పడనున్నవాని నట్లే పడద్రోసి యెవ జేమి లాభమును బడయును? అవిద్యాంధకారమున మునిగి స్వస్థులేశమునకై యితరులను నంచించి, ద్వేషించి, సాధించువాని నట్లే ప్రవర్తింపజేసిన ప్రయోజనమేమి? తప్పుత్రోవన బోవువానిని, బుద్ధి మంతుడు వాని శ్రేయస్సుగోరి, సరియైన త్రోవకు మరల్పవలయును. త్రోవ దిప్పిన గ్రుడ్డివాని నట్లే పొమ్మని చెప్పి, మహాగర్భమున బడ జూడరాదు. అట్లు చేసినవా డెవడైన బాగుపడునా? భయంకరమై పైబడ నున్న మృత్యువును తప్పించుకొను నుపాయమును సేశింపని గురువు, గురువుకాడు; బంధువు, బంధువు కాడు; తండ్రి, తండ్రి కాడు; తల్లి, తల్లి కాడు; దైవము, దైవము కాడు; పతి, పతి గాడు.

కుమారులారా! మీకు నా నిజవృత్తాంతము నెఱింగి కొంటిరా? నేను చాకృతమునుష్యుడను కాను. వాసుదేవ పరబ్రహ్మమునకును నాకును భేదము లేదు. ఈ నా మనుష్య

స్వరూపము, నాయుచ్చ సనుసరించి యేర్పడినది. ధర్మవిలసిత మైన నా హృదయము శుద్ధసత్త్వమయము. అధర్మములను దూరీకరించి, ధర్మములను నిలుపుటకు నే నవతరించితిని. అట్లే చేసితిని. అందువలననే నాకు, ఋషభుడు అను నన్వర్థనామము గలిగినది. మీరో, శుద్ధసత్త్వమయమైన నాహృదయమునుండి ఆవిర్భవించిన మూర్తులు. కావున, సర్వథా నాతో సమానుడై, నాప్రతికృతియై, శ్రేష్ఠగుణుడై, శ్రేష్ఠుడైన భరతుని, మీరు పరమాత్మబుద్ధ్యా సేవింపుడు. ఈర్ష్యా ద్వేషముల కెన్నడును మనసును గుఱి గానీకుడు.

కుమారులారా! మహాక రహస్యమును వినుడు. ప్రపంచము భూతమయముగదా! వివిధభూతములలో స్థావరములు గొప్పవి. వానికంటె జంగమములు గొప్పవి. వానిలో జ్ఞానము గలవి గొప్పవి. వానిలో మనుష్యులు గొప్పవారు. వారికంటె ప్రమథులు; వారికంటె గంధర్వులు; వారికంటె సింధులు; వారికంటె కిన్నరులు; వారికంటె సురలు; వారికంటె అసురలు; వారికంటె దేవతలు గొప్పవారు. వారిలో ఇంద్రుడు శ్రేష్ఠుడు. వానికంటె బ్రహ్మసుతులైన దక్షుడు లభికులు. వారిలో భవుడు సర్వోత్తముడు వానికంటె విరించి ముఖ్యుడు. ఆతడు మత్పరాయణుడగుట వానికంటె నే నధిగుడను. నేనో, బ్రాహ్మణపరాయణుడను. నాకు ద్విజ దేవు లనవరతము పూజ్యులు. కావున వారు నాకంటె నుత్తములు. ఇంక బ్రాహ్మణులతో నుపమింప దగు వస్తువు నే నెందును గాన. బ్రాహ్మణాగ్నియందు హుతమైన అన్నాదిహవ్యమునువలె, సాక్షాదగ్ని

యందు హుతమైన హవ్యమును నేనంత ప్రీతిగా గొనను. సనాతనమై పరిమపవిత్రమైన నా వేదమయ స్వరూపమును ధరించువారలు బ్రహ్మణులుగదా! అంతియగాక, వారు సత్త్వాద్యష్టగుణములకు నిధానములు.

స్వర్గాపవర్గాధిపతినై, పరముడనై, అనంతుడనై, శ్రీవాసుదేవ పరబ్రహ్మమూర్తి నగు నాయం దనితరభక్తిభావమున, నకించనులై మెలగు శుద్ధ సత్త్వ మూర్తులకు నాకంటె ముఖ్యం డేదియు నవసరము లేదు. అది వారిదృష్టిలో నేమియు గాదు. కావున, కుమారులారా! స్థావర జంగమాత్మకము లగు సర్వభూతములు మదధిష్ఠానములు గావున, పరమ పవిత్రాంతఃకరణమున, నిర్మత్సరదృష్టితో, వానిని పదేపదే సమ్మానించుచు నుండుడు. అదియే సర్వాత్మనా మత్పూజ. అదియే మత్ప్రసాదమునకు దారి.

అది లేనిచో దురంతమై, మహామాహమయమైన కృతాంతిపాశమునుండి జనుడు విముక్తు డగుట కల్గి."

అని, లోకానుశ ససముకొఱకై ఋషభదేవుడు, స్వయముగా ననుశీక్షితులగు కుమారుల కుపదేశించి, పరమ భాగవతుడు, భగవద్జనపరాయణుడు నగు భరతుని రాజ్యపాలనమున నియమించి, ఉపశమశీలురు, ఉపరతకర్ములు నగు మహామునులకు భక్తి జ్ఞాన వైరాగ్య లక్షణమైన పారమహంస్య ధర్మము ఆచారపూర్వకముగా నుపదేశింప దలచి, విరక్తుడై ఉస్మత్తుడువలె, దిగంబరుడై, జడలు విరియబోసి, ఆహవ

సీయాగ్నిని దనయం దాహోపించుకొని బ్రహ్మవర్తమునుండి పరమహంసయై వెడలిపోయెను.

జడాంధ బధిర మూక విశాచోన్నాద చేష్టల మెలగుచు, నెవరేని బలుకరించినను బలుకక, ఋషభుడు ఆత్మానుసంధానమున గాలివలె నెల్లెడ నన్యాయాహతగతితో సంచరించుచుండెను. అచటనచట పుర వన గ్రామాదికములలో ఏనుగును దోమలు వలె, మూఢులగు జనులు పరిభవించినను, కొట్టినను, తిట్టినను, రాలు గువ్వినను, ఏమి చేసినను లెక్కింపక, మిథ్యాభూతమైన దేహమున నభిమానము లేక ఆత్మారాముడై, ఆసంగుడై, భూమండలమున బరిభ్రమించుచుండెను.

అట్టిచో, అతిసుకుమారములైన కర చరణా ద్యనయవముల సహజ సౌందర్యమున, స్వభావ మధురమై నిగూఢస్మిత వదన మసౌహార్త్యమున పురవనితల కనుదమ్ములకు పండువై వారి హృదయములలో కామదేవు నుపపాదించుచు, పరాగభర ధూసరమై, జటిల కుటిలాలక కపిశ కేశభరమై, అవధూతమలినమైన నిజశరీరముతో ఋషభయోగి గ్రహగృహీతుడువలె గన్పట్టుచుండెను. యోగమున కీ ప్రపంచవాతావరణము సాక్షాత్ప్రతిబంధి యనియు, దిత్ప్రతిక్రియకు గడగుట అంతకన్న నిందిత మనియు నెంచి, ఋషభయోగి, ఆజగరవ్రత మవలంబించి, పరుండియే తినును, త్రాగును, విఘ్నాత్రిములను విడుచును. కాని ఆయా వ్యాపారముల గుఱుతు లాతని హృదయమున లేవు. అది ఆత్మారాముమై యుండెను. అట్లు

ఋషభయోగి విడిచిన పురీషసాగంధ్యము పదామడలదూరము వ్యాపించి, లోకమునకు మహామాత్సవము గూర్చుచుండెను. ఇట్లు గోమృగ కాక చర్యతో మెలగుచు నానామోగచర్యా చరణుడై సాక్షాత్కృత్యపతి ఋషభదేవుడు, తమ్ము గ్రహింపు మని వేషుచు వచ్చిన ఆకాశగమన, మనోజవ, అంతర్ధాన, పరకాయప్రవేశ, దూరగ్రహణ, దూరశ్రవణాది యోగసిద్ధుల నభినందించి గ్రహింప నొల్లక, త్రోసివేసెను.

ఇట్లునధూత వేష భాషా చరితములతో జగమునకు తన భగవత్ప్రభావ మెఱుక గానీక, లోకమున బరిభ్రమించుచు, ఋషభయోగి మోకతటి, యదృచ్ఛానశమున దక్షిణ కర్ణాట దేశముల కరిగెను. అచట శుటకాచలోపననమున గాలివాలున లేచి, మోకరాయి యాతని నోటిలో బడెను. దానిని లోనికి, వెలికి గానీక, పడినది పడినట్లే పెదవులనడుమ నిలిపి, జడలు విరియబోసికొని, ఋషభయోగి ఉన్నట్టుడువలె సయ్యరణ్యమున దిగుచుండెను. ఇంతలో నొకమూల దావానలము రేగి, యరణ్యమును దగులబెట్టుచు, నిటునుండి యటు వ్యాపించి భయంకర మయ్యెను. దానితోబాటు ఋషభయోగియు నాత్మి జ్యోతిలో లీన మయ్యెను.

ఋషభదేవుని, వేషమును, ప్రవృత్తిని, విని దక్షిణ కర్ణాటాధిపతి, అర్హతు డనువాడు, అది యొక యుత్తమ వేషముగా నెంచి, ఆచరణలో బెట్టెను. వానినుండి ప్రవర్తిల్లి, అది యొక యాచారముగా, క్రమక్రమమున కలిదాక సాగి

వచ్చెను. ప్రకృతమున కలిలో, అజ్ఞానమోహితులై పశుప్రాయులైన మనుజులు, అన్నివర్ణములవారును, స్వస్వమర్యాదలు వీడి, శౌచ చారిత్ర విహీనులై, భ్రష్టులై, స్నానము, ఆచమనము, నెలుగక, జుట్టు పెంచి, కత్తెర వేయించుచు, నష్టబుద్ధులై, బ్రహ్మ బ్రాహ్మణ యజ్ఞపురుష లోకవిదూషకు లగుచున్నారు. మిథునీభావమే వారి యానందమునకు పరమావధి. కుక్షింభ రత్నమే నిత్యవిధి. ఇట్లు అవిద్యామూలమై, స్వేచ్ఛాకృతమైన లోకయాత్రతో పశుధర్మము నవలంబించి వర్తించు కలిజనుల భావిగతి, అంధతమఃకూపమున సతనముగాక వేటొండా?

పతితులైన యిట్టి కలిజీవుల, కేకేని తారకము గల దన, పరమగురువైన ఋషభ కృష్ణుని విశుద్ధచరితమును శ్రద్ధగా ననుసంధానము చేయుటయే.

భ ర తు డి రా జ్య పా ల న ము

పరమభాగవతశ్రేష్ఠు డగు భరతుడు, అవనీతలపరిపాలనమున భగవత్సంకల్పితుడైనపిదప, విశ్వరూపునికుమార్తెయగు పంచజనిని పరిణయమాడి, ఆమెయందు, అహంకారము పంచ భూతసూక్ష్మలనువలె, అయిదుగురు కొడుకులను బడసెను. వారు క్రమముగా సుమతి, రాష్ట్రభృత్తి, సుదర్శనుడు, ఆచరణుడు, ధూమ్రకేతుడు అనువారలు.

బహువిద్వరు డగు భరతక్షీతివరుడు, పితృపితామహులవలె, ధర్మమార్గమున నిలిచి, ప్రజలను స్వస్వకర్మలను దప్పనీక,

కన్నబిడ్డలనువలె పాలించెను. అనేకయజ్ఞములతో యజ్ఞపురుషునారాధించి, తత్తత్క్రియాఫలమును బ్రహ్మర్షణముగ నెంచుచు, పరమేశ్వరబుద్ధితో, అధ్వగ్య దేవతాదికములను సమ్మానించెను.

తపోవనగమనము

ఇట్లు కర్మవిశుద్ధితో, విశుద్ధ సత్త్వజ్ఞాన భరతుని హృదయారవిందమున శ్రీవాసు దేవపదారవిందములపై ననపాయ మగు భక్తిభావ ముదయించి, నాడునాడు పెంపొంది యనంత మయ్యెను. అట్లు పెక్కువేలేండ్లు రాజ్యము చేసి, భరతుడు, తుదకు, పితృపైతామహమైన రాజ్యమును తన అయిదుగురు కొడుకులకు పంచి యిచ్చి, విరక్తుడై, పులహోశ్రమమున కరిగెను. అది అత్యంతము పుణ్యభూమి. అచట, నిజజనవాత్సల్యమున శ్రీహరి, ఇచ్ఛానురూపమైన రూపముతో నెడపక నిలిచియుండును. పులహోశ్రమమును చుట్టి గండకీనది, భగవత్స్వరూపములైన దృషచ్ఛక్రములతో, చక్రనది యను నన్వర్థనామమున బాటుచుండును.

అచట భరతముని, అద్వితీయుడై, అద్వితీయమగు భక్తిభావమున, వివిధ కుసుమ కిసలయ తులసి కాంబువులతో కందమూల ఫలోపహారిములతో భగవదారాధన మొనర్చుచు, విషయాభిలాషము సంపూర్ణముగ వదిలి, ఉపభృతమైన యుపశమమున నొప్పారెను. ఇట్లు నిజ రమణార్ణవ

చరణారవిం దానుధ్యాస సరిచితి భ క్తియోగవిశేషా నందాను
భవమున నితరప్రపంచమునే కాదు, తనయెడలు సయితము
మఱచి, భరతముని, కనులు మూసి, సప్రవచు, భాషించుచు,
రోమంచకంచుకితము లగు నవయవములతో కరకమల
ములతో నాచరించు భగవత్సంస్కారము సయితము మఱచువాడు.

ఇట్లు, జింకతోలు వలువగా భరించి, జడలు కట్టుకొని
పోయి, అనుసవనస్నానార్చిముతై, పంకరటింకరై కపిశము
లైన కిరీటములతో రెండవ సూర్యుడువోలే వెలుగొంచుచు,
భరతతపస్వి, సూర్యమండలాంతర్వర్తి యగు హిరణ్మయపురు
షుని, తల్లిగొమ్మలైన సూక్తనాకములతో స్తుతించుచు
నుండెను.

మృగ పోషణము

ఒకనాడు సంధ్యాసమయమున భరతరాజుర్ని, గండకీ
నదియందు స్నానమాడి, ప్రణవమును జపించుచు నట నిలచి
యుండెను. అత్తిటి గర్భ గుర్విణి యగు నొక హరిణి నీరు
ద్రావ నేటి కేతెంచి, త్రాగబోవుచుండెను. అదే సమయమున,
నడవిలో ననతిదూరమున క్రోవ్విస సింగ మొకటి దిక్కులు
పిక్కటిల్లునట్లు గర్జించెను. అది విని హరిణి, సహజముగా
భయము గలది యగుట మఱింత బెదిరి వడకి, యచట నిలువ
నేరక ఒక్కసారిగా ముందుకు దుమికి పో నెగరెను. అట్లు
దుముకుచుండ, భయవశమున గర్భము స్రవించి, నీటబడెను.

హరిణియు వెంటనే స్పృహ తప్పి, భయక కటికతాత్మిపై బడి మరణించెను.

గిలగిల తన్నుకొనుచు నీట గొట్టుకొనిపోవుచున్న ఆ తల్లి లేని లేడిపిల్లను జూచి సహజదయామయు డగు భరతుడు, తన తపమును చాలించి, ఆపత్తు నొందిన బంధువునువలె దానిని గొనితెచ్చి, తన యాశ్రమమున గన్నతండ్రివలె పెంచదొడ గెను. హరిణాదులకము సైతము ప్రాణదాతయగు భరతునిపై నెంతయు మచ్చికపడి, నిముసమేనియు వానిని నదలక, కన్న తండ్రిని పసిపాపడు వలె, చుట్టుకొని తిరుగుచు నుండెను.

ప్రారబ్ధవశమున సద్ధానిపై గుడిచిన గాఢానురాగమున, తత్ప్రేక్షణ ప్రీతిన లాలనానుభవాసములలో మునిగి, భరతర్షి, క్రమక్రమముగా తన జప తపోయోగ సమాధుల సన్నిధిని మఱచెను. ఇప్పుడు భరతున కవి యన్నియు ఏణకుణక పోషణమే! ఆ హరిణార్భకమే, వానికి ప్రాప్యమగు పరబ్రహ్మము.

భరతునకు జంకపిల్లపై సనురాగము నానాడు పెరిగి, పెఱుకరాని దయ్యెను. దానిని చూచి యాత డెంతయు నానందమున పొంగిపోయెడివాడు. — “పాపము! ఈ చిన్ని జంకపిల్ల కాలచక్రవేగమున తనవారికి దూరమై, నాయండ జేరినది. సన్నే తండ్రిగా, తల్లిగా భావించుచు, తన లేత జాలిచూపులు నాపై నిడుకొని మిక్కిలి సమ్మికతో, మిక్కిలి మచ్చికతో, సన్నే చుట్టి తిరుగుచు, నితర మెఱుగకున్నది. కాస్తన దయామతితో, అమితవాత్సల్యముతో నే నిట్లాని గాదని త్రోసివేయక పోషింప

వలయును. అన్యథా కృతఘ్నదోషమునకు గుఱి గావలసి యుండును. సహజదయామయులు, పరమశాంతులు సగు సాధువులు, సాధారణముగా నిట్టి కృపణపోషణ విషయమున గురుతరములైన స్వార్థములను సైతము లెక్కింపరు.”— అని నిశ్చయించి, భరతుడు, ఆసన శయన స్నానాటనాదులయందు మృగార్భకమును బాంధవ, గాఢస్నేహసుబద్ధ హృదయమున మెలగసాగెను.

కుశ కుసుమ సుతపాలాశ ఫల మూలోదకాదుల గొని తే నడవికి బోవునపుడు ఆశ్రమమున నొంటిగ నదలి పోనిచ్చ గింపక, హరిణార్భకమును సైతము వెంట గొని చనుచు, అడవి కుక్కలు, తోడేళ్లు మున్నగునవి యెక్కడ నపాయము గలిగించునో యను భయమున భరతు డద్దాని నెత్తుకొని మూవున నిశుకొని, తొమ్మిద హస్తకొని, చంకల నిటికించుకొని, భుజముల మోచి, కడు జాగరూకతతో మరల నాశ్రమపదమునకు జేర్చి యూరట పొందువాడు. తన సమాధియోగమును సాగించుచు, నశుమనకుమ కనులెత్తి చూచి తనముంగల చెంగు చెంగున నెగిరి యాడుచు, వచ్చియు రాని చిన్ని చిన్ని కొమ్మలతో దన వీపు గోకుచు, అరగాలు చేతులు నాకుచు, కుశ సనమున దర్భలు చిన్నిముట్టెతో లాగి కొలుకుచు దనపై దృష్టి నిడి ముంగల పరుండయు, యథేచ్ఛముగ తన ప్రాణబంధువు వలె తన్ను బాంధవ సుఖముగ కాలము గడపు నా హరిణ కుణకమును జూచి, వాత్సల్యమున మనసు కరగి, కనుల దయా

సన్నిశ్రిత ప్రేమాశ్రువులు నించుచు, భరతుడద్దానిమేను తన పాణిపుటమున నిమిరి పరిమనిర్వృతి పొందుచుండెను.

దైవయోగమున నేనాడేని, క్రీడావశమున నది యొక పీఠము దూరమై, కనపడకపోయిన, సప్తద్రవిణుడువలె మిక్కిలి యుద్విగ్నుడై, తద్విరహము నోర్వక కృపణకృపణుడై, భరతర్షి సకరుణముగా, దీనాతిదీనాముగా, వివశుడై, పరితపించుచు, నిట్లు తలపోయువాడు— “అక్కటా! తల్లి లేని యీ జంక పిల్ల యెటు పోయినది? ఏమైనది? ఘాతుకమృగములబారి బడక నుఖముగ నున్నదికదా? తల్లి గతించినప్పటి నుండియు, నాపై ప్రాణము లిడుకొని, నన్ను నమ్మి బ్రదుకుచున్నది. నేను నట్టి హత్యలముతోనే పెంచుచుంటిని కాని, దాని ఎడమయమై యేకీకృతఘ్నతకు బాలుపడలేదే? పాపము! దానికి నాపై నేను కష్టము తోచినదో! లేకున్న నింతదనుక రాక, యెంచుల కాలసించును? దైవమా! నా కట్టిభాగ్యము కూడనా? దైవకృపవలన క్షేమముగా నుండి, మరల ఆశ్రమోపవనమున చిన్ని చిన్ని పచ్చికపరకలు మేయుచు ఆహారిణ రాజకుమారుడు, నాకన్నులకు విందు గూర్చునా? ఎన్నడు? ఇంతదనుక లేదే? అడుగో, సూర్యుడస్తమింప నున్నాడు. అవిగో, ఘాతుక మృగముల గర్జలు. దేవతలారా! నా హరిహర్భక్తమును గాపాడుడు. అడవిజంతువుల కన్నుల కద్దాని గన్పడనీకుడు.

అయ్యో! ఇంకను నా హరిణకుణకము రాలేదే? ఇంతలో నది యేతేరి, విసిధ రుచిర దర్శనీయ నిజ క్రీడా వినో

దములతో, నిర్భాగ్యుడ నగు నన్ను సంతసపెట్టునా? సమాధిలో నున్నపుడు నన్ను మెల్లమెల్లగ డాసి, ప్రేమసంరంభ విహ్వలమై కొమ్ములతో గోకి, కాళ్లపై పడి దొరలి, రాచుకొనుచు చుట్టుదిరిగి, కనులు విప్పి చూచి మేను నిమురుదనుక నూరకుండెడిది కాదు. హవిస్సులుంచిన దర్భలపై పొరబాటున విఘ్నాశ్రములను వదలినపుడు, నేను కొంచె మలుక దెచ్చుకొని కనరగా, బెదరి, ఋషికుమారుడువలె బడిగి, అల్లన నించుక యెడసి కూర్చుండి, కన్నుల నీరు నించెడిది. ఆహా! ఈ వసుమతి యెట్టి పుణ్యము నాచరించుకొనినది? సవినయ కృష్ణసార తనయ తనుతర గుచిర మృమల శివశర ఖర పద పంక్తులతో, నష్ట ద్రవిణుడనైన నాకు ద్రవిణపదవిని సూచించుచు, సాలంకారయగు తనను, స్వర్ణావవర్గకాములైన ద్విజశ్రేష్ఠులకు, యజ్ఞభూమినిగా నాచరించుకొను చున్నది.

ఓహో! ఆ చంద్రునిలో నగపడునది, నామృగా ర్భకమే! దురదృష్టవశమున నాశ్రమపదపరిభ్రష్టమై భయమున వడకుచు దిక్కులు చూచుచు నున్న యిద్దానిని, మృగరాజు దులబారి బడకుండ, తా గొనిపోయి, తనదరి నాశ్రయ మొసగి, ఆ శశధరుడు చల్లగ కాపాడుచున్నాడు కాబోలు! అవును. అది అట్లే అయియుండవలయును. ప్రియతనయ విరహ నవదహన లీలా మాలికలలో బడి యుడికిపోవుచున్న నాపై జాలిపడి, యమృతకిరణుడు, శిశిర శాంతానురాగ గుణిత నిజ వదన సలిలామృతమయ గభస్తులతో నాకు శాంతిని

గూర్చ జూచుచున్నాడు! అదినంభవమా? నామృగకుమారుడు నాదరి జేరనంతదనుక నాకు శాంతి యెక్కడిది ? ”

ఇట్లు భరతుడు, మృగదారకాభాస మగు ప్రారబ్ధము నకు వశుడై నిరూఢమైన యోగమునుండి భ్రష్టుడై, తదాయత్తముగ వర్తించుచుండ, దురతిక్రమమైన కాలము, ఎలుక కన్నమును పామువలె సమీపించెను. అపుడును, హరిచింతనము లేక, మృగాయత్తచిత్తుడై, భరతుడు, తనదరి గూర్చుండి, తా బరచుకొనిన దర్భలు లాగుచు, కనుల నీరునించుచు దీనాతి దీనముగ జూచుచున్న మృగశిశువును జూచుచు, తన యనంత రము దీని గతి యేమగునా యని విచారించుచు, చేయున దేనియు లేక, కాలవశుడై యునురు బొసెను.

మృగ శరీర ప్రాప్తి

అంతకాలమున నెవ డేభావమును భావించునో, ఆత డాభావమునే పొందుట తధ్య మగుట, మృగదారకాభినివేశిత చిత్తుడై గతించిన భరతుడు, మఱుపుట్టువున, నొక లేడిగా పుట్టెను. కాని, భగవ దారాధనానుభావ ఫలముగ పూర్వ జన్మస్మృతి బాధానికతమున, తనదుర్గతి సంతయు దలచి, భరతయోగి— “ అహోహా ! యోగపదవి నధివసించి, ఆత్మన త్వభమునుండి భ్రష్టుడ నైపోతినిగదా ! సమస్త సంగములు వదలి, వివిక్త మగు సరణ్యమే శరణ్యముగా జని, సర్వాత్మ యగు పరమాత్మ నారాధించుచు, ప్రారబ్ధవశమున మృగ

సంగమున దవిలి, యిట్టి దుర్గతి నొందితిని గదా? ఛీ! "—
యని నిర్వేదమున లోలో వగచి, జనని యగు లేడిని, స్వయూధ
మును బాసి, జన్మస్థాన మగు కాలాంజనమునుండి బయలుదేరి
పూర్వస్థాన మగు పులహోశ్రమమును జేరి, అందు నిరాహారముగ
భగవదారాధనము సేయుచు, కృశించి, కృశించి, మృగశరీర
మును విడిచెను.

జడ భరత స్థితి

అనంతరము భరతుడు, ప్రారబ్ధయోగమున, నాంగిరసు
డను బ్రాహ్మణోత్తముని యింట, జనించెను. అంగిరసుడు
అంగిరసగోత్రోద్భవుడు. శమ దమ తప స్సాంస్వధ్యాయాధ్యయ
నాధ్యాపన సంతోష తితితా ప్రశ్రయ త్యాగ విద్యానసూ
యాత్మజ్ఞానానంద విలసితుడు. ఆతని కిచువురు భార్యలు.
మొదటి భార్యయందు శ్రుత శీలాచార రూపదార్యాది గుణ
ములతో తండ్రితో సమాను లగు కొడుకులు తొమ్మిండుగురు
కలిగిరి. రెండవ భార్యయందు, ఒక కూతురు, ఒక కొడుకును
గలిగిరి. ఆతడే యోగభ్రష్టుడైన భరతరాజు. ఆపుట్టువునను
వానికి భరతు డనియే అంగిరసుడు నామకరణ మొనర్చెను.

ఆపుట్టువున భరతుడు, తన ప్రారబ్ధమునకు తాను
లోలో జింతించుచు, పతనహేతు వగు సంగమునకు వెఱచి,
ప్రారబ్ధశేషానుభవమును గోరి, కర్మబంధ విధ్వంసన శ్రవణ
స్మరణ గుణ వివరణ మగు భగవత్ స్మరణారవింద యుగళమును

హృదయారవిందమున నిడుకొని, యర్చించుచు, ఉన్నత్తుడువలె, జడుడువలె, మూఢుడువలె, స్తబ్ధుడువలె, బధిరుడువలె, అంధుడువలె, మూగినాడువలె, బ్రవర్తించుచు, ఏ ప్రసక్తియు లేక యుండెను. అయినను ఆంగిరసుడు విడువక, కడగొట్టుకొడు కగుట గాఢస్నేహనియంత్రితృడై, సంస్కారలోపము రానీక, అన్నియు గావించి, ఉపనయనము చేసి, స్వయముగా వేదము నుపదేశించెను. కాని, ఎంతకును వాని కవి రుచించి, యుపయోగింపక, తనశ్రమ విఫల మగుటకు పిచారించి ఆంగిరసుడు చేయున దేనియు లేక, యూరికుండియుండి, కాల వశమున కాలగతి నొందెను. ఆతని భార్యయు, తనసంతానమును, సవతికొడుకుల కప్పగించి, పతితోడిదే లోకముగ నరిగెను.

సవతిఅన్నలు, కేవల ప్రవృత్తిమార్గ నిరతు లగుట, ప్రాపంచిక వ్యవహార పరాజ్ఞులుడై యంతర్ముఖు డగు భరతుని ప్రభావము నెఱుగనేరక, కసరి, కొట్టి, తిట్టి, పశువులవలె ప్రవర్తించుచు, ఓరీ జడుడా, మూఢుడా, బధిరుడా యని పిలిచి యేవగించుకొన సాగిరి. భరతుడు వా రెట్లు పిలిచిన నట్లు పలుకుచు, ఎట్లు చూచిన నట్లు కన్నట్టుచు, తదనురూపము లగు కర్మలే యాచరించుచు, నేమి చేయించిన నది చేయుచు, పెట్టిన తినుచు, లేకున్న మానుచు, తా జేయువానిపై దృష్టిలేక, జడభరతు డన నస్వర్థనామమున ప్రారబ్ధశేషము ననుభవించుచుండెను. సవతిఅన్నలు వానికి, ఒక్కొక్కప్పుడు మితిమీరియు, ఒక్కొక్కప్పుడు చాలీచాలనట్లు మిక్కిలి తక్కువగ, అన్నము, జొన్నలు, పిండి, తవుడు, తిలపిష్టము, ఊక, మొదలగునవి,

నీ కిది చాలు అెమ్మని పెట్టుచుండిరి. భరతు డవ్వానిదృష్టి లేకయే, వారు పెట్టినది వారితృప్తికై తినుచుండెను.

ఇట్లు నిత్యనివృత్తుడై, నిర్మలానందమయ్యడై, ఆత్మా రాముడైన జడభరతుడు, భృంద్యములను జయించి, శీతోష్ణ వాత వర్షములయందు పైపంచయేనియు లేక, కటికినేలపై పరుండి, బలిసిన దేహముతో, మహిమమువలె నిగూఢ మగు సత్త్వమున మెఱయుచుండెను. ధూళిధూసరితమై స్నాన శౌచాదులకు దూరమైన యాతనిమేను, రజోవృతమైన మహా మణివలె, అసభివ్యక్త బ్రహ్మవర్చస్కమై యుండెను. చినిగిన ముటికి మొలగుడ్డ, తెగి, నల్లపడి, ప్రేలు జందెము, జూచి, లోకు లాతినిని భ్రష్టుడనియు, బ్రహ్మబంధు వనియు, సవమా నింప సాగిరి. దోమతెక్కలగాలికి మహావృక్షము చలించునా ? భరతు డవ్వారి కూతలకు కలగుటయేగాదు, చెవి వెట్టుటకూడ యెఱుగడు. ఆతని యాత్మానందమే యాతనిది !

కే దా ర గో ప న ము

ఈ జడునితో నిక నింటిపనులు సాగవు; వీని నిచట నిలిపి యుంచిన యాహారముకూడ దిండుగ; యని, యన్నలు వానిని చేనికాపుగ బంపిరి. భరతుడు - “మేలు; నా కదియే కావలెను; గృహబంధము వదలించిన మీకు జయమగుగాక -” యని వారిని లోలో నాశీర్వదించి, పొలమునకు బోయెను. కాని అచట చేనిపనియేమో, అది యేమగుచున్నదో, పక్షులు

కంకులు దిని పోవుచున్నవో, అడవిజంతువులు పడి మేయు చున్నవో గమనింపక, మంచెపై వీరాసనమున గూర్చుండి, ఆత్మానుసంధానమున నొడలు మఱచి యుండువాడు. అన్నలు వచ్చి చూచి కొట్టినను, తిట్టినను కదలడు, మెదలడు. అచట నతని కనువగు నాహారము, నిజ రమణారూఢ చరణ నలిన యుగల భక్తి మరింద రసమే.

ఆదరిదావుల నడవిదొంగల ముఠానాయకు డొక డపత్యకాము డయి, భద్రకాళికి, పురుషపశువు నిత్తు నని మ్రొక్కుకొనెను. కోరిక యీడేరిన వెనుక, యమభటులో యన దగు నాతనిభటు లెందే నొక యదృష్టవిహీనుని భద్రకాళికి పశువుగా గొనితెచ్చుచుండిరి. వాడును, చీకటి మఱుగున నెట్లో వారికంట బిడుకలు గొట్టి సలాయితు డయ్యెను. కింకరులు క్రోధావేశమున, వానిని వెదకి వెదకి యెందును గానక, ప్రభుభయమున, కర్తివ్యము నారయుచు వచ్చుచుండిరి.

త్రోవలో, చేనియొద్ద మంచెపై వీరాసనముపై నుండి, ప్రపంచభాసము లేక, ఆత్మారాముడై యున్న, భరతుని జూచి, అమ్మా! బ్రదికితి మని వారు, వాని తెక్కలు విఱచి కట్టి, నడుపు మని బలవంతముగ నడిపించుకొనుచు, దమనాయకుని దరికి గొనిపోయిరి.

వృషలరాజపురోహితు లంత, సనభివ్యక్త నిజప్రభావు డగు భరతుని, యథావిధి నభిషేకించి, బలివస్త్రాధికముల

నలంకరించి, మెడలో గన్నేరుదండలు వేసి, మేన రక్తచందనము బూసి, బలి కాయత్తపటచిరి. గీత స్తుతి మృదంగ పణవఘోషణముతో, కాళివ్రేలాల జేర్చిరి.

వృషలపతి, పురుషరక్తప్రవాహమున భద్రకాళికి మహోత్సవ మొనరింప నమకట్టి, అనువగు వేసమును నవదరించి, అభిమంత్రితమై మిటమిట మెటయు చుటకత్తిం గొని కాలకింకరుడువలె, సరమశాంతమూర్తి యగు భరత బ్రహ్మర్షి కుమారవరుని దరసెను.

బ్రహ్మభూతుడై, సాక్షాద్బ్రహ్మర్షి సుతుడై, నిరైవ్యుడై, సర్వభూతసుహృత్తుగు నయ్యోగిచంద్రుని దనకు బలి యొసగు నుద్యోగమున నున్న ధన మాన మద రజ స్సముత్సిక్త మన స్కులై, రజస్తమఃప్రకృతులైన వృషలుల గాంచి, భరతుని బ్రహ్మతేజమున దనయెడలు భగభగ మండిపో గడగ, నిక నట వృషలు లిడిన వీటపై నిలువ నేరిక, భద్రకాళి, భయంకర మూర్తితో లేచి, మహాట్టహాస మొనరించుచు అమర్ష గోషా వేశ రభస విలసిత భ్రుకుటీ విటప కుటిల దంష్ట్రాగ్రు జేక్షణాటోపాతి భయానక వదనయై, యెగసి, వృషలాధిపునిచేతి చుటకత్తి యూడబెట్టికి, వృషలులతలలు కండుకములుగా నెగసి పడ నటికి, వారి క్రొత్తనెత్తుగులలో, దన గణములతో బాటు వసంతము లాడి, యాడి, తృప్తి పడెను. మహాత్ముల కపచారము దలపెట్టినవారికి, ప్రతిఫల మిట్టిది గాక, వేటొండెట్లు ఘటిల్లును ?

అట్టి మహాప్రళయ మట్టు లయ్యెడ దనవిషయమై జరుగుచున్నను, నది యావంతయు నెఱుకగ, విముక్త దేహ ద్యాత్మభావ సుదృఢ హృదయగ్రంథియై, యొకకొంత యయ్యెడ నటు నిలిచి, భరతయోగి, కాళికాలయము వెలియై, యథేచ్ఛముగ బోయెను.

శి బి కా వ హ న ము

సింఘ సౌవీర దేశాధిపతి యగు రహూగణు డనువాడు, పాలకీ నెక్కి కపిలాశ్రమమునకు, తత్త్వోపదేశమును బడయ గోరి, పోవుచుండెను. శిబికావాహకులలో నొకడు, కడు బడలి, యది యొలక పాఱిపోయెను. తక్కిన బోయీలు, ప్రభువునాన తిని మఱొక బోయీని వెదకికొనుచుండిరి.

ఆసమయమున నిక్షుమతీనదీతీరమున నేకాకియై పోవు చున్న భరతుడు వారికంట బడెను. — “ఓహూ! వీడు చియ్యబట్టి, బలిసి, ఆబోతువలె నున్నాడు, పడుచుగాడిదవలె నెంత బరువైనను మోయగలడు.”—అని బోయీ లాతనిచేయి పట్టుకొని రమ్మని కొనిపోయి రహూగణునిశిబిక నాతని మూపుపై నిడి నడు మనిరి. భరతుడు, కిమ్మనక, శిబికాదండ మును దనచేత గొని జాగ్రతపడక, తనయిచ్చ వచ్చినట్లు నడువ దొడంగెను.

భరతునియడుగులును, తక్కిన బోయీల యడుగులును కలియుటలేదు. ఆత డొక కొంతదూరము చరచర, ఒకకొంత

దవ్వు మెల్లగ, మఱికొంతమేర పరుగుపరుగున బోవుచుండెను. ఆ విషమగతి, తక్కినవారలకు ప్రాణాంతక మగుటయేగాక, శిబిక క్షణక్షణము తలక్రిందులు కాసాగెను. లోని రహూగణు డూయెలలోవలె నటు నిటు నూగి, యట నుండునదియు నూడు నదియు దెలియక యట్టి ట్టగుచుండెను.

అంత, రహూగణు డది యోర్వక, బోయాలం జూచి, కన్నుల నిప్పులు గురియుచు, నిట్లనెను— “ఓరీ! మీగు ప్రభువుపాలకీ యను మాట మఱచితిరా? తిన్నగా నడువుడు. లేనిచో, మీశరీరములు మీకు నిలుచు ననుట కల్ల.”

అది విని వడవడ వడకుచు బోయి లనిరి—“ప్రభూ! ఇది మా దోషము కాదు. ఇదుగో, ఈ క్రొత్తవాడు, క్రొవ్వున నొడలు మఱచి, తిన్నగా నడువకున్నాడు. వీనియొకనిమూల మున, సంఘమున కిట్టి దోషము సంభవించుచున్నది.”

“రాజాజ్ఞగా మందలించుడు” — అని రహూగణుడు కఠోరముగ నానతిచ్చెను.

అట్లే హెచ్చరిక చేసి భరతుని నడుపు మని, బోయాలు నడక సాగించిరి. బ్రహ్మపదాధిపాధ మనోగతివిలాసుడైన భరతున కా నడకగుఱుతు లున్నవా? ఆత డెప్పటియట్ల, నడచుచుండెను.

మేనా మఱింత తలక్రిందు లయి రహూగణుని నేల పాలు గావించునటు లయ్యెను. ఇక నాత డోర్వక, వాలుగట్టి చేత గొని, పల్లకిలో నుండియే అంకెలు వేయుచు, నలుకతో,

అవిస్మృతబ్రహ్మతేజమున, నివురు గప్పిన నిప్పువలె నున్న బ్రహ్మాణ్యమూర్తిని భరతుని గని, సోత్వాసముగ నిట్లనెను -

“ఓహో! తమ్ముడా! నీవా! పాపము! బక్కచిక్కి, అబోతువలె నున్నావు. పైపెచ్చు ఇంతదూరము పల్లకి కొమ్ము మూపున నిడికొని మోసి మోసి అలసి తోప్ప చున్నావు. ఇంక నడుపు మనిన నెట్లు, ఎంత నడువగలవు? అందును, నడికోడెప్రాయపు ముసలిగి త్తవు. వీరో, బలాఘ్యులు. వారితో నీవు తుల తూగి కాయకష్టమున కోర్వగలవా?”

అని విపరీతార్థము లగు వాక్కులతో నెంత యాక్షేపించినను కలగక, అవిద్యావిహిత ద్రవ్య గుణ కర్మాశయమును, సంస్థానవిశేషమును, మిథ్యయు నగు తన చరమకళేబరమున సభినూన ముడిగి, అహంమమాదుల కెడసి, బ్రహ్మభూతుడై యున్న భరతుడు, తూష్ణింభావమున నెప్పటియట్ల మేనామోచి నడచుచుండెను.

మరల శిబిక విషమ మగుట పైపక, రహూగణుడు కోప విష పూరిత రక్త నేత్రములతో చుటచుట జూచుచు, భరతునితోననెను— “ఓరీ! మూఁగుడా! జీవస్మృతుడా! ప్రభువు నగు నా శాసనముమేరకు మీటి, చరించుచుంటివా? నీ మడమడచి, పాపికి, దండపాణివలెనే, నేను నీకు తగిన శాస్తి చేయించెదగాక! అప్పుడుగాని, తల కెక్కిన నీకనులు క్రిందికి దిగవు.”

నరదేహాభిమానియై, అట్లూరక వ్యర్థప్రలాపము లాచుచున్న రహూగణుని గని, భరతు డల్లన నగుచు నిట్లనియె—

“రాజా! ప్రభువును; దండింతు నని యనుచున్నావా? ఇది మూఘులు పలుకుత్రోవ. విజ్ఞు లీమాటలను మెచ్చరు. శిబిక ఒకవేళ శరీరమునకు బరు వయిన గావచ్చునుగాని, ఆత్మకు గాదు. బలుపు, తగ్గుదల, ఆధులు, వ్యాధులు, ఆకలి, దప్పిక, పడుచుదనము, ముసలితనము, నిద్ర, మెలకువ, రతి, క్రోధము, మదము, ఇవి యన్నియు దేహాభిమానము గలవానికి గలుగునుగాని, నిరభిమానియైనవానియం దా సొక్కులును పొసగనేరవు. జీవన్మృతత్వము, చావు పుట్టువులు గలదానికి గాని, నాకు ఘటిల్ల నేరదు.

స్వామి భృత్య సంబంధము దేహములకుగాని, ఆత్మకు గాదు. వాస్తవమున నేను స్వామిని, ఇతను సేవకుడు, అను భేదబుద్ధి, అజ్ఞానకృత వ్యవహారముగాని, మఱొందు గాదు. మూఘుడవై, నీ వట్టి అజ్ఞానవ్యవహారమునే గైకొని ప్రవర్తింప నెంతువో, అది నీయజ్ఞానవిలసితమైన నీ పూర్వాభ్యాసవిశేషము. అందుల కెవ రేమి చేయగలరు?

దండించువాడుగాని, దండింపబడువాడుగాని వాస్తవ మున లేరు. క్రోధవికారమునకు లోనై నీవొకవేళ, పిచ్చివాడు వలె, జడుడువలె, అంధుడువలె, బధిగుడువలె, దేహాభిమాన రహితుడవై యున్న నన్ను దండింతువో, దానివలన గలుగు ప్రయోజనమేమి? స్తబ్ధనియం దుపచరింపబడు శిక్ష, పిష్ట పేషణమే కదా? ”

అని పలికి, నిగూఢసత్త్వంబై భరతయోగీంద్రుడు ఉప
భోగముద్వారా ప్రారబ్ధము నపనయించుకొను తలపున రహూ
గణుని శిబిక నెప్పటియట్ల మోచికొని పోదొడగెను.

బహు యోగగ్రంథ సమ్మతమైన భరతయోగీంద్రుని
వచనము, అమృతమువలె చెవికి సోకి, తత్త్వజిజ్ఞాస కధిక్యతయై
యున్న రహూగణు డబ్బురపడుచు, తక్షణమ శిబికనుండి దిగి,
రాజాభిమాన ముడిగి, భరతునియడుగు లంటి, యిట్లు వేడెను—

“మహాత్మా! అంతస్సత్త్వంబగు మీ ప్రభావము నెఱు
గక, యిట్లవినీతిగ బ్రవర్తించితిని. అజ్ఞాడను. క్షమింపుడు.
సంగమును వదలి, గూఢుడవై తిరుగుచున్న నీ వెవరో యెఱుగ
నేరకున్నాను. సూత్రధారణమాత్రమున బ్రాహ్మణుడ నని
తలంచుచున్నాను. మహాత్మా! వజ్రాయుధమునకు గాని,
అగ్న్యర్క సోమానిలాది తేజములకుగాని, బ్రహ్మాదులకు గాని,
వెఱవను. బ్రహ్మకులావమాన మనిన నా శరీర మాపాద
మస్తము కంపించిపోవుచున్నది. క్షమింపుడు. నా కులము
నుద్ధరింపుడు.

నిగూఢ విజ్ఞాన వీర్యుడవై, జడుడువలె గ్రుమ్మరు
చున్నావు. మీవాక్యములు యోగగ్రధితములు. మీ రెవరో,
మీ వాస్తవవృత్తాంతమును నా కెఱిగించి ధన్యుని జేయుడు.
నేను రహూగణు డనువాడను. జ్ఞానకలావతీర్ణుడు సాక్షాత్
శ్రీహరి యగు కపిలమహర్షియొద్ద జ్ఞానోపదేశమును బడయు
టకై పోవుచున్నాను. నీవు లోకనిరీక్షణార్థ మొరుల యెఱుకకు

రానితెలుగున నిగూఢప్రభావుడవై తిరుగుచున్న యా కపిల మహామునివే యవుచువేమో! మహాయోగుల చరిత్రమును, గృహాంధకూపములో బడి నష్టదృష్టు లగు వా రెవ రెఱుగ గలుగుదురు ?

అయిన నొక సందియము : యుద్ధాదికర్మలవలన నాకు శ్రమ గలిగినట్లే నీగుమాత్రము శిబికావహనాదులవలన శ్రమ గలుగుటలేదా? ఆత్మ యందఱకు నొక్కటియే గదా? మఱి స్వామిభృత్యసంబంధాదికములు, వ్యవహారజన్యము లగుట యెట్లు? ఘటాదులు లేక, నీగు దెచ్చుట మొదలగు పను లెట్లు జరుగును? లేనివి గలుగ నేరవు గదా? కావున, ప్రమాణమూల మయిన లోకవ్యవహారము సత్యముగా శిష్టసమ్మతమే యగు నని తోచుచున్నది.

నిష్పమంటలకు, వానిమీది భాండము తప్త మగును. తత్తాపమున, సం దున్న జలము; దానికతన, జలములోని తండు లముల పైభాగము; తద్ద్వారా, తండులముల లోనిభాగము తప్తమై, అన్నము తయారగుచున్నది. అట్లే, అవయవములచేత చేయబడు కర్మల సుఖదుఃఖాదికము, దేహమునందును, తద్ద్వారా ప్రాణమునందును, తద్ద్వారా మనస్సు నందును, క్రమముగా నారోపింపబడి, తత్ప్రభవశమున, దేహబంధము సంభవించు చుండును. కావున, లోకవ్యవహారము, సప్రమాణమై నిత్య మగుచున్నది. మఱియు, ప్రజాపాలకుడైన రాజు, ధర్మనిరతుడై, భగవ చ్చరణారవిందముల నాశ్రయించినచో పిష్టపేషణమున బడడు. వానికి భవము చూపుమాత్రమున నుండ నేరదు.

ఇంతకును, రాజు నను సభిమానమదమున, సమస్త భూతమిత్రుడవైన నిన్ను కాలులు కూసి మహాపచార మొనరించితిని. నిందాస్తుతులు మహాత్ముల కంటవు. అవి వారికి వికారమును గలిగింప నేరవు. అయినను, మహాదవమాన దోషమున నెంతటి వాడును భ్రష్టుడు గాక తప్పదు. కావున, నన్ను క్షమింపుము. ”

రహూగణునిపలుకులు విని నవ్వుచు, భరతయోగి, వెండియు నిట్లనియె—

“ రాజా ! నీవు తెలిసినవాడవును గావు; తెలియని వాడవును గావు. అందువలననే వట్టి భ్రమకు లోనై, తెలిసిన వాడ నను సహంభావమున నేమేమా చర్చించుచున్నావు. అదియు నొకింత మేలే. తెలిసికొనుట కైన నీ కొకపాటి యధికారము గలిగినది. విజ్ఞులమతమును వివరించెద, వినుము—

విజ్ఞు లీ ప్రపంచమును తథ్య మనగు. మిథ్య యని వచింతురు. గృహ సంబంధము లగు యజ్ఞ యాగాదికములను బోధించు నాహ్మాయవాదములందు, పరిశుద్ధమైన పరమార్థవాదము లేను. హింసాశూన్యముగా, రాగాదిరహితముగా, నీశ్వరార్పణబుద్ధితో నొనర్పబడునది యొక్కటియే, పరమార్థప్రాప్తికి సాధనము. స్వస్థమున గలుగు సౌఖ్యము, తదాకారమున గలిగి యంతమున లేనియట్లు, నేదాంతవాక్యములును, తత్త్వజ్ఞానోదయమునకు సాధనముగా, యజ్ఞాది కర్మములను బోధించి, తలగునేగాని, నిత్యములై యుండ నేరవు.

పురుషుని చిత్తము సత్త్వమునకుగాని, రజమునకుగాని, తమమునకుగాని, వశమైయుండునంతదనుక జ్ఞానేంద్రియ కర్మేంద్రియములద్వారా ధర్మాధర్మములను గలిగించుచు నుండును. అట్లు ధర్మాధర్మవాసనా యుక్తమైన మనస్సు విషయాను విద్ధమై గుణప్రవాహమున బడి, చాంచల్యము నొంది, కామం ది వికారములకు లోనయి, దేవ తిర్య జ్ఞానుష్వాది దేహముల బుట్టించుచుండును. అం దది కాలప్రాప్తములైన సుఖ దుఃఖ మిశ్ర ఫలముల ననుభవించుచు, అంతయు లేని సంసారచక్ర రూప మున జీవునియందు బ్రతిఫలించుచు, స్థూల సూక్ష్మ రూపముల నుండును. కావుననే మనస్సును, గుణాగుణత్వములకు కారణ ముగ నొచువుదురు.

మనస్సు గుణసహితమై సంసారమును, గుణరహితమై ముక్తిని, గలిగించును. దీపము ఘృతవర్తులతో గలిసి సభూమ శిఖల గల్పించుచు, ఘృతవర్తులు నశించిన పిమ్మట స్వస్థితిని బొందునుగదా ! ఇట్లే మనస్సు, గుణకర్మానుబద్ధమై సంసార మును బుట్టించును; గుణకర్మరహితమై ముక్తికారణ మగును.

జ్ఞానేంద్రియములు, కర్మేంద్రియములు, అహం, మమ, అను వృత్తుల గూడిన మనము, జీవునికి జన్మపరంపర నవిచ్ఛిన్న ముగ గలిగించుచుండును. వృత్తిరహితమైన మనస్సు పరి శుద్ధమై, జీవుని, సర్వభూతాంతర్యామియై పరంజ్యోతి యగు నారాయణపరబ్రహ్మమున నేకము గావించును. జీవుడు, మాయావరణమున బడి, జ్ఞానోదయము నొందనంతదనుక,

ముక్తసంగుడు గాడు; సంసారమున బడి యుండును. కామా ద్యరిషడ్వర్గములను జయించి, జ్ఞానధనమును గడించినవెనుక, మహేశ్వర్యము నొందును. కావున నెంతటివాడైనను, పరమ శత్రువగు మనస్సు నుపేక్షింపక, శ్రీహరిచరణోపాసనాస్త్రమున జయించి, పరతత్త్వమును బడయవలెను.”

అన విని, రహూగణుడు, ఆతనిమహిమకు వెలిగుపడి, కిరకమలములు ముకుళించి యిట్లని వినుతించెను—

“మహాత్మా! మీరు కారణవిగ్రహులు. మాదృశ చూఢలోకమును తరింపజేయ నిట్లు అవధూతవేషమున దిరుగుచున్న భగవానులు. ఎటుగక మీయెడల నే నొనరించిన తప్పు సైరింపుడు. ఎండలో మాడి దప్పి గొనినవానికి, చల్లని మంచి నీగువలె, సంసారతాపతప్పుడనైన నాకు, మీ వచనము దివ్యామృతమువలె తాపహర మైనది. మీపలుకులు అధ్యాత్మ యోగగ్రాధితములై, నాకు దురవగాహములుగా నున్నవి. కావున, శిష్యుడను, ప్రపన్నుడను నగు నన్ను కరుణించి, విపులముగ, వివరించి, తత్త్వము నుపదేశింపుడు.

ప్రత్యక్షాదిమూలకమైన క్రియాఫలము, వ్యవహార మూలముగాని, సత్యము గా దనిన మీ యపదేశము నా కంతగా బోధపడలేదు. నా సందియము దొలగునట్లు బోధింపుడు. ఈ నా యజ్ఞానాంధకారమును బోగొట్టి జ్ఞానజ్యోతిని వెలిగింప మీరే సమర్థులు.”

నావుడు, భరతుడు— “రాజా ! తత్త్వమును తెలిసి
కొనుటకు నీ విపు డధికారివై యున్నావు. అట్లే చెప్పెదగాక.
సావధానముగ విని, యనుభవమున నిశుకొని, పరతత్త్వసాక్షా
త్కారమును బడయుము—” అని బోధింప దొడగెను.

ర హూ గ ణో ప దే శ ము

“జనుడు అని చెప్పబడు నీ దేహము పృథివీవికారమే
గదా ! భూతములలో నిది చలనవిశిష్టము. చలన మాగిననా
డది జడమేగదా ! అందును నొక విశేషము విచారింపుము.
భూమిపై కాళ్లు, వానిపై పిక్కలు, వానిపై తొడలు, వానిపై
నడుము, దానిపై ఉదరము, దానిపై తొమ్ము, దానిపై
కంఠము, అట దారువు, ఆ దారువున శిబిక, అందు నీవు, రాజు
నను సభిమానముతో నుండి, పార్థివవికారములైన దేహము
లచే మోయించుచు, మూఢులగు నవ్వారల హింసించు
చుంటివిగదా ! నిజముగా నీ యన్నిశరీరములకును నీకును భేద
మేమి ? నీ రాజాభిమాన మదమేగదా యింకులకు గతము ?
దేహాభిమాన మదాంధ్యమున నష్టదృష్టివై యసత్యములు
పలుకుచున్న నీవు ఆత్మనేత్రలయెదుట నెండుకు గొఱగాని
వాడవు కావా ?

భుజముపై నిడుకొనిన శిబిక భార మగునేని, ఉత్త
రోత్తరావయవములు, పూర్వసూర్యావయవములకు బరువు
కావలయునుగదా ? అది నీ యనుభవమున నెన్నడేని యున్నచో

దెలుపుము. రెండును పార్థివములే, రెండును ఆద్యంత
నంతములే, యవుట, న ల్లెన్నడును గాజాలదు.

సర్వసహ యగు భూమికిని, తనపై దిరుగు నీ పార్థివ
దేహములు భారములు కావు. భూమికిని ఆద్యంతములు గలవు.
అది స్వకారణములగు భూతసూక్ష్మములలో విలయమొందును.
పరమాణువులు, అవిద్య నాధారముగ జేసికొని వాదులచే
కల్పింపబడినవి. అవిద్య భగవత్కాయావిలసితము. కావున,
అవిద్యా మనఃకల్పితమై, కృతస్థుల బృహ దణ సదస
జ్జీవాజీవ ద్రవ్య స్వభావాశయ కాల నామకమైన మాయచేత
యీ జగత్తు కల్పింపబడి, రెండవదిగా భాసించుచున్నది. ఇది
యంతయు, అనులోమ విలోమక్రమమున నశించిపోవునదియే.

ఎల్లడ నిండియుండి, పరిశుద్ధమై, స్వప్రకాశమై,
అఖండమై, అవికారమై, జ్ఞానస్వరూపమైన బ్రహ్మ మొక్క
టియే సత్యము. ఐశ్వర్యాది షడ్గుణత్వ కారణమున నది భగవ
చ్చబ్రహ్మచ్య మగుచున్నది. అదియే వాసుదేవ పరబ్రహ్మము.

అట్టి వాసుదేవ పరబ్రహ్మము, తపముచేగాని, దానముచే
గాని, గృహధర్మములచేగాని, సోమ సూర్య గ్నాదులద్వారా
గాని, పొందబడునది గాదు. మహా త్పాద పరాగ సేవ
యొక్కటియే తత్త్వాప్తికి పరమసాధనము.

భగవత్పరాయణుడైన ఉత్తమశ్లోకులసేవ, విధువక,
అనుదినము చేయగా చేయగా, మనస్సు, గ్రామ్యకథలనుండి

మరలి, మోక్షమున కధిక్యతమై, భగవత్పదాగవిందములయందు బట్టువడును.

రహూగణా ! నా కథ చెప్పెద వినుము. నేను పూర్వము భరతు డను రాజుని. గృహమును వదలి ముక్తసంగుడనై వివిక్తస్థలమున భగదారాధనము సేయుచు, ప్రారబ్ధవశమున మృగసంగమున దవలి, యోగభ్రష్టుడనై, అంతకాలమున దద్భావనతో మృగరూపమున బాడమితిని. అందు భగవ దారాధనాఫలముగ స్మృతి గెయమి, తదాసక్తమగు బుద్ధితో మేను వదలి, ప్రారబ్ధశేషానుభవముకు ఈ రూపు నొందితిని. అదియు నింతటితో దీరినది. కావున ముముక్షువు, చంచల మగు మనస్సును అరికట్టి, సంగమును అసంగజాతమైన జ్ఞానా సితో ఛేదించి, శ్రీకృష్ణ పరబ్రహ్మ రాధనమున, సంసారమార్గ మును తరింపవలయును.”

భ వా ట వీ వ ర్ణ న ము

వెండియు భరతుడు రహూగణున కిట్లనియె—

“మాయానియంత్రితుడై చాట రాని ప్రవృత్తిమార్గ మున బడద్రోయబడిన జీవుడు, రిజ స్వత్వ తమో విభక్తము లైన కర్మలయందు దగిలి, సుఖ దుఃఖ మిశ్ర ఫలముల ననుభ వించుచు, అధికఫల మపేక్షించి, ధనార్జనపరుడైన వ్యాపారి వలె, భయంకరమైన సంసారాటవిం జేరును,

అందు, దుర్మార్గులైన కామాదులపేరిటి దొంగ లాటుగు రాతనిని బట్టి, దర్శన స్పర్శన శ్రవణాస్వాద నావ ఘ్రాణ సంకల్ప వ్యవసాయ గృహ గ్రామ్యాపభోగమున నజితాత్ముడైన కునాయకునిధనమునువలె, కష్టించి సంపాదించి కొన్న భగవదారాధనరూపమైన, వాని ధర్మధనమును దోచి వేయుదురు.

అట్లు నష్టద్రవిణుడై పరమలుబ్ధుడుగా నయిన యా కుటుంబికుని, దార సుతాగులు, జంకపిల్లను తోడేళ్ళు నక్కలు వలె పట్టి, యిటు నటు లాగి విదలించివేయుదురు.

ఒకచో పెరిగి బలిష్ఠములైన తృణ గుల్మ లతాదులతో గహ్వరమైన గృహక్షేత్రమున బడి కర్కపగుడై తద్వ్యవ సాయమున మునిగియున్న కుటుంబికుని, దుర్లనులపేరిటి మఱీ కాదులు ముసరి కొఱికి వేయును.

గంధర్వపురమువలె అఘటమానమైన యీ విశ్వము నెల్ల జూచి, యిది వాస్తవముగా దలచి, ప్రాపంచిక వ్యవ హారములలో బడి మ్రగ్గుచుండును.

ఒక్కచో అంధకార బంధురమైన యీ యడవిలో వెలుగుతో మహారయమున బరుగిగుచున్న బంగారముపేరిటి కొఱవిదయ్యమును జూచి, అది త్రోవ జూపి తన్నుద్ధరించు నను నాసతో నాతడు దాని నాసించి చని చని, యథాపతితు డగును. అట్లగుచో నడుమ నడుమ స్త్రీపేరిటి సుడిగాలిలో బడి తదానక్తమతియై భ్రమించి, తద్వామోహముపేరిటి

మమ్మున కనులు గానరాక, దిక్కు మ్రొక్కెఱుగక కర్తవ్య విమూఢుడై దేవులులాడును.

అయ్యెడ పరోక్షముగా సిద్ధియము లాచరించి పలుకు వారలవేరిటి కీచురాళ్ళు, గ్రుడ్లగుబలు మున్నగునాని కూతల కులికీ, చెవులు చిల్లులు పడ స్వస్థత దిప్పి, కకవిక లగును.

అట్లు వ్యధితాంతకరణమున జనుచు, ఘృత్విపాసార్ది తుడై, అఘార్మికులవేరిటి అపుణ్యప్రకముల నాశ్రయించి, హతాశుడై నిద్రినులవేరిటి మరీచికలలోని తోయములకు బరుగిడి, జలము లేరు మిక్కిలిడస్సి తైవమునుదూఱుచు తూలి, నిరుదకములైన తిద్వ్యాపారి సరిత్తులలో విఱుగబడి గాత్ర భంగమున దుఃఖించును, గృహమువేరిటి దావాగ్నిలో బడి యునుకును. అయ్యెడ, నిర్భాగ్యుడగు నవాని నట్లు పడి యుండనీక, రాక్షసతుల్యులగు రాజులవేరిటి భూతములు పైబడి, ప్రాణతుల్యమగు ధనశేష మూడ్చివేయుదురు. ఇంకేమాత్ర మైన మిగిలియున్న దానిని స్వజనాదులు లాగివేయుదురు. వారి, తాకులకు, మోదులకు సైపనేరక, నష్టద్రవిణుడై, పాప మా జీవుఁడు పడు యాతన, రహూగణా! నోటితో బలుక దరము గానిది.

అంతలో గంధర్వనగరోపమమైన మనోరథోపగత పితృ పుత్రాది సమాజమును జేరి, యొకింత యూరట పొందును.

ఏదియో మహాకార్యము చేయనెంచి విఘ్నాభిహతుడై కొండ నెక్కదలచినవాడు, కంటక పాషాణాదులవలన పాదపీడి

తుడై నేరకున్నట్లు, నడుమనే కుంటువడి, విమనస్కుడగుచు, అడుగడుగున భయంకరముగ లేచు ఆకలిపేరిటి కాటుచిచ్చుల తెరలలో మలమల మాడిపోవుచు, మరల వెలి యగుచు, రక్షించువారు కన్పడమి, స్వజనులను బిలిచి, సాయపడమి, వారిని నిందించుచు, వందురుచు నుండును.

నడుమ నడుమ, రాత్రిపేరిటి కొండచిలువచే మ్రింగబడుచు, తెల్లవారినపిదప దన్నిగీర్లుడై, పూర్వముకంటెను భయంకరమైన సంసార మహార్ణవములో బడును. దీనాతి దీనుడైన సంసారికి, ఆరోజుకంటె ఆరోజు, మిక్కిలి క్షేణకరము గదా? అచట విషయములపేరిటి విషసర్పములచే గఱువబడి, యట్టి ట్టగుచు, నిలువలేక, పోయి, తృణలతాచ్ఛాదితమైన మోహముపేరిటి యంధకూపమున బడును.

ఒండొకచో, పరద్రవ్య పరవనితల పేరిటి తేనెపెరళ్ళు గని, వానిమీది లోభమున నపహరింప గోరి, చనును అపుడు తద్యజమానులపేరిటి అడవితేనెటీగ లది గుఱుతించి మేను పచ్చడి పచ్చడిగా చితుకగొట్టి వదలుదురు. ఆ బాధ కోర్వక మూర్ఖులి చిర మటు పడియుండి, మరల సందు వెదకి, యెట్లో యొకకొంత తేనె సంపాదించి తెచ్చికొనును. కాని తనవలెనే, పరు లద్దానిని బలాత్కారముగా హరించివేయుదురు. అంతలో నష్టద్రవిణుడై, అవమానమున జిక్కి పురపుర బొక్కుచు, మరల తదార్జనమున కుద్యమించును.

ఒండొకచో, ఈతు లనబడు శీత వాత వర్షాదికము కోర్వక, తత్ప్రతిక్రియకు నేరక, సదమద మగుచుండును.

మఱియు సంసారి, ద్వంద్వవ్యవహారమున కాలము బుచ్చుచు, ధనముకోసమై పరులను వంచించుచు నుండును. ఒక్క దమ్మిడికోసమై ద్వేషించి, యెరులపై గత్తులు నూరును. అందు సర్వస్వమును బోగొట్టుకొని శయ్యాసన స్థాన విహారాదులకు దూరమై, యా నిర్భాగ్యుడు పరద్రవ్యాపహరణ పరాయణుడై యుండును. అందులకు దానొకడే సమర్థుడుగాక, తనవంటివారల మఱికొందఱు గూర్చుకొని, తద్వ్యాపారమున బ్రవర్తించును. ఏ మంత్రమేని యాత్రోవ గడింపబడిన ధనము కోసము, వాగు, అడవిలో సుసాదింపబడిన ఆమిషముకోసము లుభకులువలె, పరిస్పర్శము పొంద చిక్కుల బడుచుండురు. దానితో నాని ధన మంతయు నడగిపోవును.

ఇవ్వడుపున సంసారిమార్గ సంచారులై మాయా మోహితులైన జీవులు, అనర్థములైన అర్థములలో దలివి, విహరించుచు ఇహలోకసుఖములను గోరి కర్మరతులై యుందురు గాని పునరావృత్తిరహితమైన మోక్షమును గోరి నివృత్తులు గారు. మఱికొందఱులు, రాజాభిమాన మదమున కన్నులెరుగక దీనజనులను బాధించి శిక్షించుచు, భూమికోసమై యుద్ధములు చేసి, అమాయకప్రజలను వేసకువేలుగ జంపి, మూఢులై ఘోరనరకమున బడుదురు. అంతియేగాని, న్యస్తదంషులై, నిర్వైరులై సర్వభూతహితరతులైన సంన్యాసులు గోరి పడయు పరమపదమును గలలోనైన నభిలషింపరు.

రహూగణా! సంసారమహాటవిం బడిన దుర్గతుని యోషిల్లతాభుజములు పెనసేసి గట్టిగా గట్టి పడవేయుచుండును.

వానినుండి వదలించుకొని బయటపడుట యిక నాతనికి జేత కాని పని. అందే పడియుండి యాతడు అపత్యములపేరిటి ద్విజకులముల అవ్యక్తపదము లాలించుచు, తద్భృంగీతముల కలరుచు, తదానతుడై, తత్పాలన పోషణ ప్రీణన లాలనాదుల యందు నిరతుడై, పడరాని యిహమలు పడుచు నుండును. ఒండొకచో, దీర్ఘరయమున దిరిగి వచ్చు కాలముపేరిటి హరి చక్రధ్వనులను గుండెలు దిగజాల, ఆత్మరక్షణకై క్రూరులగు పాపండులపేరిటి కాక కంక గృధ్ర బకాదులయండ జేరి, వంచి తుడై, మరలి, హంసకులమును అనగా బ్రాహ్మణకులము నాశ్రయించును. కాని వారలచే బ్రాయశ్చిత్తపూర్వకముగా శీలాదులను శిక్షింపబడి మరల సంస్కారముల నొంది ఋజుమార్గమున బడుట, శ్రమ యని, యెల్లక త్రోసివేసి, వానరజాతులతో గలిసి ద్వంద్వవ్యవహారమున గొమ్మలపై దవిలి, చిరము నిలిచి, కేవల వ్యవాయధర్మ నిరతుడై, చరించుచుండును. అపుడును రోగాదిరూపములైన గిరికందరములలో బడి, మిక్కిలి యార్త డగుచు, మృత్యువుపేరిటి మహాగజమునకు వెఱచి, ప్రాచీన కర్మవల్ల నూతగా గొని నిలుచును. అట్లుండి యుండి యెట్లో యది గడచి మరల తన సార్థమున జేరి, మరల ధనార్జనకై భవాటవీమార్గమున బడుచుండును.

అంతియగాని, రహూగణా! మాయచే నీ సంసార మహారణ్యమున బతితుడైనవా డెన్నడును ముక్తిమార్గమును గొననేరడు.

కావున, రహూగణా! నీవును, మాయచే నిదేయరణ్య
యన బాతితుడవై యున్నావు. ఇప్పటికైనను దెలివి తెచ్చు
ని, పెద్దల యుపదేశమువలన గర్మబంధము నెడసి, సంగ
యను విడిచి, జితేంద్రియుడవై, శ్రీహరిచరణ సేవా సమా
దితమైన జ్ఞానాసిచే నజ్ఞానలతా పరంపరల రూపుమాపి,
యైన ముక్తిమార్గమున పరమపదమును బడయుము. ”

ఉపసంహారము

అన విని, రహూగణుడు, ఉద్దీపించు జ్ఞానతేజమున
లూరుచు, పరమాహ్లాదమున నతిశయించి—“అహా! మానవ
స్థ మెంత ఉత్తిమము? భగవత్పరాయణులై, నిగూఢ సత్త్వ
సమహాసీయుల దర్శన స్పర్శనాలాప శ్రవణాభివందనాదులతో
ర్థకృమును గడింప వీలగుచున్నది! మహాత్మా! ధన్యుడను.
జ్ఞానాంధకారమున మునిగి యున్న నాకు మీ యుపదేశము
కిటి సూర్యుడు దివ్యవ్రకాశము నొసగినాడు. పిన్నలే కాదు,
ద్దలే కాదు, వృద్ధులే కాదు, తరుణులే కాదు, నిర్వైరులై
స్సంగులై, సర్వభూతమయులై, అవఘాతలింగులై, లోకమున
యెచుచుండు బ్రాహ్మణోత్తముల కందఱకును సమస్కరించు
యైనాను” — అని భరతుని జుట్టి సాష్టాంగ మాచరించి, తదా
తి జని, భగవదాయత్తచిత్తుడై, అగ్ని హోత్రముల నాత్మ
పణము గావించుకొని, దేహాత్మాభిమానమును నదలి,
రమపదసిద్ధి నొందెను,

భరితు. ను, అటనుండి బయలుదేరి, భగవదాయత్త చిత్తమున సనధూతయై యధోచ్చం జనెను.

యజ్ఞాయ ధర్మపతయే విధినైపుణాయ
యోగాయ సాంఖ్యశిరసే ప్రకృతీశ్వరాయ,
నారాయణాయ హరియే సమ ఇ త్యుదారం
హాస్యకా మృగత్వ మపి య స్సమదాజహార.

ఇది భగవత్ సభావతావదాత గుణ కర్మణా రాజన్రీ భిరసా స్వానుసరితం, స్వస్త్వయస మాయుష్యం ధన్యం యశస్యం స్వస్త్వ మనుష్యం, చానుశ్రుణో త్యాఖ్యస్య వ్యాభినందనం, సర్వా వేదరాత్రినా అగమ ఆశాస్త్రే కాంచీ న్ని పరత ఇతి.

—(శ్రీ)మద్భాగవతమ్. స్కం. ౫.

ఇతి శ్రీ :